

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDEKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

3-heteses hirdetés egy sor 20 fill.
minden következő nap 16 fillér

Nyitászó ára 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyetem

vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 322

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

Társaság.

József főherceg-ut. 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 121

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, szeptember 17.

Mal számunk főbb közleményei:

Vezérolk: Fenséges vendégek.

Október 6.

A mezőgazdasági kamarák.

Tiszta letván gróf az önálló magyar jegybank ellen.
Magyargyalás a berlini interparlamentaris konferencián.

Beszélgetés Osernooh püspökkel.

Kis események a nagy napokon.

A sötét múlt.

A veszprémi királygyakorlatok.

Anyák bűne.

Gyanúsítás a miniszteri székéből.

Esküvé helyett temetés.

Megégett urló.

Egy aradi nagykereskedő tőzdevesztése.

Véres tüntetés a főváros utcáin.

Lopás egy aradi fogorvosnál.

Tárca: Ferenc József Aradon.

Fenséges vendégek.

Arad, szeptember 16.

Szomorú, hogy még mindig nagy betűkből kell kinyomatni azokat a híreket, melyek a Habsburg-család magyarországi utazásáról szólnak. Kürt, harsona, trombita s egyéb fuvó- és vonóshangszerek hirdetik, hogy Ferenc József és vérokonai magyar földet taposnak. Ebben a szokásban benne van mindaz a kényelmetlen érzés, mely a magyar ember örömebe vegyül, ha üdvözölnie kell királyát.

Igaz, mintha csak azt mondanánk, „télén nagyon hideg van, nyáron nagyon meleg van“, olyan közkeletű szólás-mondás, hogy az uralkodó család tagjai csak vendégként jönnek Magyarországra. De nem szabad azt gondolni, hogy a meg-

szokás tompította valamelyest azt a keserűséget, mely az embert ilyen vendéglátásnál elfogja. Még most is, amikor pedig a nemzeti kormány iránt megnyilvánuló bizalom fölkelte azt a gondolatot, hogy végre ezen a ponton is megkezdődnek az elégtételszerzés előmunkálatai, még most is csak lehangoltsággal lehet erről a tárgyról beszélni.

Nem lehet ugyanis szabadulni attól a gondolattól, hogy Magyarország csak amolyan gyarmat, ahová az uralkodó csak vadkant megy üzni, vagy szarvast hajtani — különben az év legnagyobb szakában rezidenciájából intézi a gyarmat ügyeit. Nem kívánja senki, hogy a király és nemzet között való egyetértés holmi tulzott konfidenciában nyerjen kifejezést — mint ahogy az most Törökországban történik, hogy a szultán kiáll az erkélyre és „kedves gyerekeknek“ titulálja a palotája előtt ácsorgókat. Még azt sem kívánjuk, hogy afféle viszony fejlődjen ki a nemzet és király között, mint amilyen a német birodalomban van — miután Vilmos császár temperamentuma elűtö a másétól. (Ambár erről lehetne beszélni, mert Vilmos császár a maga temperamentumával fényesen beigazolta, hogy a nemzeti lelkesedést milyea magasra lehet fokozni egy két idejében és helyén elhelyezett talpraesett mondással.) De azt méltán el lehet várni, hogy Magyarország királya valahogy intebben forrjon össze a nemzettel és hogy ne vendégnek érezze magát itten, mi pedig ne a vendéglátók lámpalázával szaladjunk eléje „isten hozta“-t kiáltani.

Körülbelül elgondolhatja mindenki, hogy Ferenc József már nem igen fog változtatni mostani szokásán. Öreg ember, ki nek mezdulatát, lélegzetvételt doktorok dirigálják. Ő maga is úgy belenőtt bizonyos viszonyokba és környezetekbe, hogy onnan kivenni, életének veszélyeztetése nélkül, alig lehetne. De ebből nem következik, hogy a mostani állapot megváltoztathatlan törvénnyé jagecesedjen ki.

A kormány már hozzáfogott ahhoz a diszkrét munkához, mely a dinasztia és a nemzet között lévő atmoszférát melegebbé hevitheti. Bajosan képzelhető el, hogy ezt a viszonyt törvénnyel lehetne szabályozni. Sokan úgy gondolják, hogy a király kötelességévé kell tenni, hogy bizonyos időt, mondjuk, hat hónapot, Magyarországon töltsön. Amikor Svédország és Norvégia perszonál unióban éltek, a svéd király törvényileg volt kötelezve, hogy bizonyos időt Norvégiában mulasson. Ez a köteles tartózkodás azonban, mint tudjuk, nem hozta meg üdvös gyümöcsseit.

Az ilyen kényezertartózkodás nem is teremtheti meg a mélyebb relációkat. Ezeknek önmaguktól kell kifejlődniök, spontán kell jelentkezniök. Hogyan, miképen, mely módszerek által, ezt paragrafusokba szedni nem lehet. Aki megtenné, csak olyan munkát végezne, mint azok, akik illemszabályokat írnak és terjesztenek. A Habsburg-dinasztia tagjainak érezniök kell, hogy mi módon közelíthetik meg a nemzet szívét. Igaz, hogy az udvari hírek szerint az uralkodó nem sok

Ferenc József Aradon.

— Az aradi vár hatvan év előtt. —

Ennek a közleménynek kettős aktualitása van. A cikk egy része arról szól, milyen élet uralkodott az aradi katonai városban hatvan esztendővel ezelőtt. Aktualitást kölcsönöznek a cikknek azok az előkészületek, amelyek most folynak Aradon az október hatodikai hatalmas eseményekről való megemlékezés ünnepeinek minél imponásabbá tételére. A közlemény leírja azt a látogatást is, amelyet Ferenc József tett sok évtized előtt az aradi várban.

Az aradi gyásznapok történetéhez érdekes jellemző adatokkal járult Kassás József nyugalmazott kétegyházi hitbizományi tisztartó, akinek visszaemlékezéséből egyik olvasónk a következőket közli velünk:

Kassás 1848-ban, mint tizenhárom esztendőes gyerek, a debreceni elemi iskolából került a magyar önvédelmi harc seregeihez fegyverkovácsnak. Az iskola padjait között legelőbb két gyermeket csapott meg a hazafias lelkesedés lángja, ezek egy napon eltűntek hazáról s az iskolában sem jelentek meg többé, ellenben többi tíz társukat is magukkal csábították a haza szolgálatába.

A kis önkéntesekre azt a feladatot osztották ki a hadsereg intészi fegyvergyárban, hogy velük szedették szét és takarították ki a különböző csatatereken szármányolt rozsdás fringákat, pisztolyokat, puskákat. Az ökölnyi

elemisták lelkesedése dolgoztak az ödöklő szerszámok restaurálásán. A fegyvergyárakban való foglalkozás nem is volt olyan veszélytelen, mint gondolnók, mert az osztrák sereg szerle az országban ezeket igyekezett leginkább elfoglalni és munkásait kardélre hányni, csak hogy a magyar hadifelszerelésnek ezeket a kiapadhatatlan forrásait megsemmisítse. Ámde a magyar kormánynak épp oly gondja volt ezekre a gyárakra, mint a nemzeti bank présre, melyeket nyomban tovább szállítottak a fenyegetett területekről.

Debrecenből Váshelyre, onnan Lippára, majd Világosra került a fentemlítt fegyvergyár is. A fegyverrelélt szomorú napjai az utóbbi helyen érték a gyárat, mely akkor két részre oszlott: egy része Lippán, más része Rádnán dolgozott. Itt ütöttek rajtuk néhány nappal a fegyverrelélt után az osztrák seregek. Vagy másfél száz munkást fogtak el s a gyermekekkel együtt beszállították őket az aradi várba. Itt dolgozotok kellett. Bizony szomorú foglalkozás volt ez.

Benn a várban a halálraítéltek külön épületben laktak. A ki a várba hozatalakor ide kísérték, az megpecsételve tudta sorsát... Az anyhóbb büntetést szenvedőket a vártemplomhoz csatlakozó szárnyépületekben helyezték el, köztük nagy kasamátákban, melyeket a foglyok maguk újságpapírokból összeragasztott spanyolfalakkal kisebb elkülönített fülkékre osztottak föl, úgy, hogy egy egy teremre 30-40 ilyen fülke jutott.

A templom előtt térségen jobb- és balfelől két különálló hatalmas épület volt, az elsőben a parancsnok és az auditor lakott ugyanott voltak a hivatalos helyiségek is, míg a másik épületben a profosz lakott. Végül egészen a várudvar áttellenes sarkában állott a káptu, előbb oszondos étkező hely, utóbb a nekibusult magyar urak gonduló mulatozásának színhelye.

Casteritz József gróf volt akkor az aradi vár parancsnoka. Ő és alárendeltjei csak eleintén bántak keményebben a foglyokkal, de már egy év elteltével megengyhült a szigor, a foglyok kezéről lábáról lazították a könnyű vasat is s valamenylen csaknem teljes szabadságot élvezhettek a várudvaron belül. Sétálhattak, udvarolhattak a profosz három viruló szép leányának, kérészkedhettek a nekik kiosztott néhány ölnyi kertcskékben és saját ágyneműjüket használhatták. Csak két rabbal tett a parancsnokság kivételt. Ezek Rákóczi Hugó és Zsiga voltak, akiket a vár elkülönített helyén nehéz vasban tartottak mindvégig.

A várfogság második, vagy harmadik évében történt, hogy az ifjú Ferenc József császár meglátogatta a várat. Erre a napra rendkívül szigorú léptettek életbe. A foglyokra főtettek a vasat s fegyveres őrköt állítottak a börtönök ajtaja elé. Feltették az uralkodót... A nagy felelősségen túl is a jó Casteritz generális szörnyű igazolomban volt szegény. Ő bizony elhízott, kényelemszerető öreg katona volt már s ha lóra akart pattanni, erre csak úgy volt ké-

iniciatívát enged a főhercegeknek és ezeknek az élete és beszéde kidolgozott sémába van beleszorítva. Mindamellett vannak szavak és gesztusok, melyek ellen nem lehet kifogása a koronás főnek és azok mégis megolvashatják a jeget.

Sajnos, a főhercegeknek nem ez a véleménye. S ha véletlenül megszólalnak ezek az urak, önkéntelenül azt gondolja az ember, hogy jobb lett volna, ha nem beszéltek volna. A leghízelgőbb, amit nekünk tudnak mondani, az az, hogy nem értik a Landessprachet. Ezek a szomorú tények napról-napra rikitóbbá válnak; mert minden vonalon látjuk a nemzeti lét kivirulását, csak épen a dinasztia az, ahova elhatolni nem képes.

Azt mondják Bécsben, hogy a magyarok dinasztikus érzése gyanús, illanó jószág, amit szuronyokkal kell őrizni. Ez nem áll. Mi ismerjük önmagunkat. Tudjuk, hogy ezt a dinasztikus érzést nemcsak megőrizni könnyű, de könnyű, oly hatalmas erővé is kifejleszteni, hogy hanyatlófélben levő dinasztiákat ismét visszaemelhet régi fényes paizsára.

OKTÓBER 6.

A gyászünnep előkészítése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 16.

Közeledik a nemzet vértanúinak szomorú emlékeztető napja. Ha soha, de október 6-án nemcsak minden magyarnak, hanem minden szabadságszerető ember lelkében megelevenedik a részvét, a kegyelet érzete.

Arad polgársága egy negyed század óta minden évben igaz érzéssel és a nagyok szent emlékéhez méltó külső fénynyel ünnepi meg a bánatban, de egyben dicsőségben is oly gazdag évfordulót: 1849. október 6-át.

A nemzeti ünnepélyeket rendező bizottság tegnap délután Kovács Vince elnökölte mellett ülést tartott és megállapította az idei ünnepségek sorrendjét. Mint

évtizedek óta minden évben, az idén is Kovács Vincére bízták az összes teendők elvégzését.

Az idei ünnepségnek jelentőségét illetőleg érdekességét fokozni fogja Thaly Kálmánnak, a legendás idők koszorus ismertetőjének közreműködése. Ugyanis a rendezőség az öreg kurucot is meghívja az ünnepélyre s valószínű, hogy a képviselőház koszoruját is ő teszi le a szobornál.

Thaly Kálmán október 5-én este 7 órakor érkezik Aradra. A vasutnál a polgárság nagy számmal fogadja Arad diszpolgárát. A város közönsége nevében Varjassy Lajos polgármester üdvözlí az illusztris vendőget. Este a törvényhatóság több tagja és a polgárság Thalyval lesz néhány órán át.

Oktober 6-án reggel a róm. kat. templomban tartandó gyászmisével kezdődik az ünnepély.

A templomból az ünneplő közönség a vértanúk szobra elé megy. A hazafias dal után alkalmi költeményt fog egy művész előadni. Az ünnepség fénypontja Thaly Kálmán beszéde lesz. A kormány koszoruját Károlyi Gyula gróf főispán, a városét pedig Varjassy Lajos polgármester fogja letenni.

A szobornál a tudomány és műegyetem küldöttei is mondanak beszédet. Közben hazafias dalokat fognak a színház ének- és zenekara, s a dalárdák előadni.

A szobortól a vaggongyári zenekar kísérete mellett a közönség a vesztőhelyre zarándokol.

Oktober 6-án délutánra a polgármester egybehívja a törvényhatósági bizottság tagjait és ott átadja Thaly Kálmánnak a diszpolgárrá való megválasztásáról szóló okmányt.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Az aradi antialkoholista Good Templar rend ma, csütörtökön este fel 9 órakor rendes ülést tart, amelyre a t. tagok lehetőleg teljes számban való megjelenését kéri.

A mezőgazdasági kamarák.

Az Aradmegyei Gazdasági Egyesület véleménye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 16.

Az Aradmegyei Gazdasági Egyesület szeptember 16-án tartott igazgató-választmányi gyűlésén folytatódott a mezőgazdasági kamarákról szóló törvényjavaslatról, amelyen az egyesület igen lényeges módosításokat tart szükségesnek.

Mindenekelőtt kimondta a választmány, hogy általánosságban nem kerületenként, hanem vármegyenként kívánja a mezőgazdasági kamarákat szervezni, még pedig a jelenlegi vármegyei gazdasági egyesületeknek megfelelő átalakítása révén és több vármegyére kiterjedő kamarák szervezését az országnak csakis azon vidékein látja szükségesnek, ahol tényleg működő és történelmi fejlődést felmutatni képes gazdasági egyesület ma még egyáltalán nem létezik, mint különösen a határszéli, hegyvidéki vármegyékben.

Másodszor egy országos mezőgazdasági kamarának a létesítését csakis oly értelemben óhajtja az egyesület, hogy az tulajdonképpen a vidéki kamaráknak országos szövetségét alkotná s hivatását képezné országos jelentőségű dolgokra a vidéki kamarák figyelmét felhívni s ilyen mozgalmakat irányítani és a vidéki kamarák érdekelt kifelé képviselni. Tehát az országos kamara csak mint ilyen s nem pedig mint a vidéki kamarák felett álló feljebbvaló fórum volna szervezendő.

A törvényjavaslat értelmében a kamarák szervezése céljából a földmivelésügyi miniszter által kinevezendő 80 tagú bizottság helyett az egyesület ezen országos szervező bizottságot a jelenleg fennálló vármegyei gazdasági egyesületek elnökeiből és igazgató elnökeiből s az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnökeiből és alelnökeiből kívánja megalakítani, amely bizottságba, ezeknek a számarányához képest legfeljebb egy harmadrészenek megfelelő számú tagot nevezhet ki a földmivelésügyi miniszter.

Végül kimondani kívánja az egyesület,

pes, ha szándékát négy-öt izmos katonára is elősegítette... Kikerestette hát a legerősebb lovat s nagynehezen fölkapaszkodva a hátára, a keservesen nyert párán koronás ura elé vágatott. A szegény parancsnoknak egész napot át nyeregben kellett ülnie. Ő kálauolta föl a fiatal uszalkodót a vár bástyáira s elmagyarázta neki a távoli síkságon lefolyt magyar hadidráma egyes részleteit. A foglyul ejtett és a bekerített seregek állását a fegyverletétel al kalmával... Midőn a császár eltávozott, a szegény Casteritz végre leszállhatott lováról. A történelmi előlekedte fölgyegetni, hogy vajjon a ló, avagy lovasa volt-e inkább megkönnyebbülve... És a Casteritz különben derék, embereséges osztrák katoná volt. Utóbb minden aradi fogoly hátlasan emlékezett rá vissza. Aból a gonosz és vérszomjas osztrák katonai iskolából, amely a Haynauk-t szülte, egy csipe nyílt sem volt benne. A foglyokkal emberiesen bánt; emberi és katonai méltóságukban őret seha sem törekedett se szóval, se tettel meglátni. Ezért is kellett nyomban távoznia helyéről, amint a berügök vádjai Bécsig eljutottak...

Jellemző történelmet említt meg róla Kaszás visszaemlékezése. A jó emlékeztető várparancsnok, mint általában minden cseh, bolondja volt a madaraknak s a kigyóknak, zsimankós téliidőben ő volt a várban hemzseggő mindenféle madárnak és földi gondviselőse. Ablakai a várkert gyümölcsösére nyíltak, ahol a szüsmarás

tarpallyakra egész sereg madár didegett folyvást. Az ablakok alatt tisztást mindennap föl kellett a profosz katonának seprőnők a hótól s a gról idaszória szét sejtákezőleg mindennap az ősegyüt kenyeremorsát légi kedveltjelnek. Kaszás, mint afféle gyermek, aki örökösen celyeken töri a fejét, hogy magának a fogság ástó egyhanguságában egy kis szórakozást szerezzen, elhatározta, hogy ezen a pompának legérkező vadászterületen néhány cinkét fog s odaajándékozza a honvédeknek egyikének, Hollósy Józsefnek, Hollósy Kornélia bátyjának, a kinek a gyermeki hálának és ragaszkodásnak számtalan szála fűzte... A bodzafából eszká bált cinke börtön csakhamar elkészült, csapóajtócsakával, dióbéllel szereltetett föl és miut sikerült munka elhelyeztetett későbbje által az egyik kőrtala ágboga között. Éppen a madár kedvelő parancsnok ablakával szemközt. Ebből aztáa nagy veszedelm kerekedett. Casteritz éppen az ablaknál állott a kenyérmorsás ládikával, hogy védettjelt megraggeitese. Szurószeme azonnal fölfedezte a madarak menekvő ellenségét s után ordított oly dühvel, mintha a szerencsétlen flu legalább is embert őt volna:

— Mit mivelélt itt, te gészengus lump? Üssed csak azt a kölyköt — parancsolta egy épen arra porlyázó cseh katonának. — Csipd fölön az imposztort és tanítd meg rá amugy magyarul, hogyan kell másker ártatlan madárkákra vadászni!...

A durva közember kétszer sem mondatta

magának a parancsot. Magragadta ott helyben a szepegő gyermeket és addig rázogatta a levegőben a két fülénél fogva, míg a parancsnok ki nem szólt rá, hogy most már elég...

Valóban elég, sőt sok is volt már. A flu ájtultan suhant kintója lábához; a füle vérzett és a feje kétoldalt cipőnyíra földagadt. Casteritz megsajnálta s midőn értesült, hogy a gyermek is a magyar foglyok egyike, igyekezett jóvátenni az elkövetett embertelenséget. Bevitette a flut magához, ágyba fektette és napokon át maga borogatta vires ruhával a fejét.

De még ennél is tovább ment az alapján vajsílvü generális. Hogy a történeteket előlekedesse a fluval, azontul külön kedvezésekben részesítette őt. Magragadta neki, hogy szabadon járhasson ki s be a várkapun s a strázsának megültotta, hogy ilyenkor alávesse a flut a megmozgás szokásos torturájának.

A mint megtudták ezt a fogoly magyar tisztak, nyomban fölhasználták a kedvező alkalmat, hogy a külső világgal levél útján érintkezésbe lépjenek. Titkos levelezésüket Kaszás bonyolította le, hol egy kefe hátába, hol inge alá, hol a cipője talpába rejtve s küldeményeket. Abban az időben az aradi Váscrhelyi család lelkes köztagja a Templom-utcán lakott s ők továbbították a kézhezvett leveleket nagy vezedelmek közt a címzetetteknek.

Ilyen élet folyt akkor az aradi várban, mignem a madarak és az emberek barátság az embereséges Casteritzet humanizmusáért nem mosdították állásából.

hogy a gazdák által fizetendő kamarai illeték a kataszteri tiszta jövedelem egy százalékánál semmi körülmények között több nem lehet.

A gyűlésen jelen voltak: Zselénski Róbert gróf elnök, Várhelyi József igazgató elnök, Ábrai Lajos, Baross Ferenc dr., Cselkó Árpád, Kintzig János, Öry Sándor, Purgly László, Récsy Miklós, Solymosy Lajos báró választmányi tagok, Keller Iván ügyvezető titkár és Kemény Szilárd titkár.

A veszprémi királygyakorlatok.

A próbaháború kezdete.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 16

A mai nap folyamán már megkezdődött a nagy harcjáték. A hadgyakorlatokra kijelölt óriási terület minden részén akcióba léptek már az egyes csapatok és a holnapi napon meg lesz a döntő ütközet. A király élénk érdeklődéssel kíséri a manőver lefolyását, kocsin és lóháton bejárta a terepet s megtekintette a hadvezetőség szállását.

A hadgyakorlatokra vonatkozólag Veszprémből a következőket táviratozzák:

Az első ütközet.

Az új folyamán nagyobb összeütközés nem volt. Az előbbre tolt hadosztályok a délelőtti folyamán összeütköztek, amivel megkezdődött a tényleges csatagyakorlat. Ma reggel nagyobb csapatok megkezdték az előrevonulást. Reggel fél hét órakor, napos, meleg időben Frigyes főherceg, a katonai attasék és a tábornokok a gyakorlat terepére lovagoltak, ahová a király délelőtti kilenc órakor kocsiban követte őket.

A két fél eszlopai már a hajnali órák óta gyönyörű időjárás mellett ama terület irányába haladtak, ahol a hadseregarancsnokok az eddig vett hírek alapján a döntő csata megvívására törekednek. Az összeütközésig hosszabb ut lévén megkezdődött, a döntőmérkőzés csak holnap, a hó 17 én fog megkezdődni.

A király útja.

A király ma délelőtti kilenc órakor Hajmáskéren át kocsin a hadműveletek színhelyére hajtattott. Szentiván községben a részére készített lóra ült és a sukori hegyre lovagolt, ahol a hadvezetőség székel. A hegyen Ferenc Ferdinánd trónörökös üdvözölte az uralkodót és jelentést tett neki, majd Konrád altábornagy, a vezérkar főnöke tette meg jelentését. A király ezután leszállt lováról és alaposan megtekintette a hadgyakorlatok terepét.

A hadvezetőség a községtől északra fekvő sukori hegyen foglalt állást. Az egyik dombon van a tábori sátor és a hadvezetőség egy része, a közvetlenül szomszédos dombon pedig a hadvezetőség másik fele. A király, miután az első dombon megszemlélte a hadvezetőséget, a másik dombra lovagolt s ott hosszú ideig szemlélte az előcsatározásokat.

A hadgyakorlatok első napja igen szép időben, a legnagyobb rendben kezdődött. Ferenc Ferdinánd trónörökös és Frigyes főherceg már a kora reggeli órákban a helyszínre érkeztek a többi katonai méltóságokkal együtt. A király déli egy óráig időzött a terepen, azután kocsira ült és három órakor érkezett vissza Veszprémbe. Ő felsége az egész idő alatt kitűnően érezte magát. Délután fél négy órakor a püspöki palotában udvari ebéd volt,

amelyen a hatóságok képviselői is részt vettek.

Holnap reggel ismét kilenc órakor indul el a király a hadgyakorlatok színhelyére. A csapatok működéseiket egész éjjel folytatják. A döntő ütközet valószínűleg holnap délután lesz.

A mai csatározások

A lovasság és gyalogság között ismétlen összeütközések történtek. A déli félhez tartozó Brestyánszky lovas hadosztály, amely egyfolytában tizenhét óráig ült nyeregben anélkül, hogy a lovakat megittatták volna, lovon és gyalog több ütközetet vívott az ellenséges gyalogsági csapatokkal. Mindezek dacára azonban az északi hadsereg egyes részeinek sikerült dél felől előrenyomulni és Veszprém irányában az ut mindkét oldalán csapataikat előre tolni. Holnap a két hadsereg zöme is összeütközik.

Tisza István gróf az önálló magyar jegybank ellen.

Megyegyűlés Nagyváradon.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 16

Biharmegye törvényhatósági bizottságának mai közgyűlésén Tisza István gróf rendkívül érdekes beszédet mondott, amelyben az önálló jegybank ellen nyilatkozott és kijelentette, hogy az ország közgazdasági viszonyaira határozottan káosznak tartja a külön jegybank felállítását. Rossznak mondotta a legutóbb kötött kiegyezést is, amely az országnak jóval nagyobb anyagi áldozatába kerül, mint az előbbi kiegyezések.

A közgyűlés Tisza beszédének hatása alatt elhatározta, hogy nem ír fel a képviselőháznak az önálló magyar jegybank felállítását érdekeiben és Bács megyének erre vonatkozó átirata felett napirendre tért.

A közgyűlés lefolyásáról nagyváradi tudósítónk a következőket jelenti:

Biharmegye törvényhatósági bizottsága Miskolcsy Ferenc alispán elnöklésével ma közgyűlést tartott, amelyen tárgyalták a többiek között Bács megye átiratát, hogy a vármegye az önálló jegybank érdekében a kormányhoz és a képviselőháznak feliratot intézzen. Az állandó választmány azt javasolta, hogy az átirat felett térjenek napirendre.

Nadányi Károly, a függetlenségi párt elnöke indítványozta, hogy a vármegye írjon fel a képviselőháznak a követelje az önálló jegybank felállítását.

Utána Tisza István gróf szólalt fel. Elfogadja az állandó választmány javaslatát.

— A függetlenségi eszméket — mondta — annál jobban szolgálja mindenki, minél erősebbé igyekszik tenni a nemzetet. Objektív alapon nézem Magyarország közgazdaságát és azt kutatom, akkor jut-e előnyösebb helyzetbe, akkor szolgálja-e az ország hitelviszonyait jobban, hogy ha megmarad a közös jegybank, vagy ha megszakítjuk Ausztriával az összeköttetést. En az önálló jegybank mellett eddig sehol sem láttam megfelelő érveket. Teljes híve vagyok a közös vámterületnek, de el tudok képzelni argumentumokat az önálló vámterület mellett is. Azonban az önálló jegybank kérdése annyira világos, hogy egy tökeszegény gazdasági terület csak nyerhet az által, ha hiteligenyeit összekapcsolja egy töké-

ben gazdag területtel. A külön jegybank mellett azt a tökegazdagságot, amely Ausztriában van és amely ma szabályozza a mi hitelviszonyainkat, elveszítjük. Világosan áll előtttem, hogy az önálló jegybank Magyarországra nézve a kamatlábat aránytalanul megrádjítja.

Nagyhatásu beszédét így fejezte be:

— Kérdem, függetlenebb, erősebb, szabadabb lesz-e a nemzet, ha bankjára fel lesz írva, hogy: külön bank? Nem, de igenis rásúdul a mostaninál sokkal magasabb kamatláb. A magam részéről nincs szavam az önálló jegybank mellett. Nem járulhatok hozzá Nadányi Indítványához, de elfogadom az állandó választmány javaslatát és kérem, hogy Bács megye átirata felett a közgyűlés térjen napirendre.

Tisza beszédét nagyszámu pártbível viharos tapszúval fogadták.

A következő felszólaló Farkasházy Zsigmond balpárti képviselő volt, aki szerint Tisza argumentumai osztrák forrásból származnak.

Pártolja Nadányi Indítványát.

Most újból Tisza István gróf kért szót szavai értelmének helyreigazítása címén. Farkasházy óva int a szegény és gazdag között való szövetkezéstől. Minden azon fordul meg, sikerül-e egy szegénynek egy gazdagot fogni, aki vele az egyenjogúságot megosztja.

Azután így folytatta:

— Ha a bizottsági tag urnak Rotschild egy közös üzletet ajánlana, nem hiszem, hogy visszatartaná az a körülmény, hogy kevesebb tőkével rendelkezik. (Zajos derűtség.)

Ami az utolsó kiegyezést illeti, oly kiváló embernek is, mint Wekerle Sándor, miért kellett oly mizerabilis kiegyezést kötnie? Azért, mert kiakarta csikarni a függetlenség látszatát. A nyomorult lyukas mogoróért, hogy „szövetség” helyett „szerződés”-sel álljon elő, ezért kellett milliókat és milliókat áldozni. Nem támadás ez, csak azért mutat rá, hogy okuljunk rajta.

A függetlenségi párti bizottsági tagok ezután névszerint szavazást kértek, mire a közgyűlés nagy többséggel elfogadta az állandó választmány javaslatát és Bács megye átirata felett napirendre tért.

Megégett urinő.

A gyorsforraló áldozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 16.

Az aradmegyei Ujszentanna község egyik előkelő családját szomorú gyászeset sújtotta le. Ackermann István földbirtokosnak fiatal felesége ma délelőtti iszonyú kínok között szenvedett ki. Tragikus halálát a saját vigyázatlansága okozta. Gyorsforralón dolgozott és a ruhája lángot kapott, amely halálra égette az urinőt.

Az iszonyatos tűzhalált halt asszony megrázó sorsáról a következőket jelenti tudósítónk:

Tegnap délután négy óra tájban Ackermann István ujszentannai földbirtokos neje, született Scherer Paula egyedül volt otthon lakásán. Az egész háznép másutt volt elfoglalva, azért ő volt kénytelen másfél esztendő óta fiának oszonna kávéját megfőzni. Kiment a konyhába és a gyorsforralóba öntött aprított, hogy minél hamarabb elkészüljön az oszonna. Gyufát gyújtott, amelynek tűzénél

a spirituális lángot fogott. Ackermanné eldabta a gyufát, de oly szerencsétlenül, hogy *pongyolája tüzet fogott*. Ettől úgy megljéd, hogy elvesztette lélekjelenlétét s *magára rántotta a gyors forralót*. A szerencsétlen asszony néhány perc alatt halálos égési sebekkel volt elborítva.

Rettentő fájdalommal emberrőlölő kiáltásra késztették, de mire a szomszédok összefutottak, már félig szénre égett állapotban találták.

Híába jöttek segítségére Popovics János dr. újszentannál s Posgai Lajos dr. aradi orvosok, a tudomány csak annyit ereje volt, hogy ma délig hosszabbították meg a szerencsétlen asszony szenvedését. Ma délig ki-szenvedett. Kiderült ma, hogy tegnap, amikor az urinó segítségért kiáltott, az u'cán sokan jártak, de az arra menők részvéttelül haladtak el a ház előtt.

A községben nagy részvéttel tárgyalják az urinó tragikus halálát.

MAGYARGYALÁZÁS

a berlini interparlamentáris konferencián.

Apponyi beszéde.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 10

A magyar parlamentben ülő horvát képviselők ismét durva sértést követtek el a magyar nemzet ellen. A berlini nemzetközi konferencián, amelyen a magyar képviselőház számos tagja részt vesz, a horvátok mint külön, közjogiilag elismert nemzet akartak szerepelni s a konferencia elnökének levélben tudomására adták, hogy ők mint a magyaroktól különálló csoport jelentkeznek. Az elnök, ismerve Magyarország és Horvátország közjogi viszonyát, értésére adta a horvát képviselőknek, hogy *jelentkezésüket ilyen alakban nem fogadhatja el*, mert ők a tanácskozásokon csupán a magyar csoport tagjaiként szerepelhetnek.

Az interparlamentáris konferencia elnökének eme minden tekintetben korrekt nyilatkozatára a horvátok egy, a *magyarokat gyalázó levéllel feleltek* s inkább lemondtak a konferencián való részvételtől, semhogy a magyar képviselőkkel egy csoportot alkossanak. Horvát testvéreink e perfid eljárását a konferencia minden tagja nagy megütközéssel és visszatetszéssel fogadta.

Berlinből jelentik: Az interparlamentáris konferenciára ma kilencszáznál többen jelentkeztek. A megnyitó után az elnök jelentette, hogy a konferencián való részvételre külön jelentkeztek a horvát tartománygyűlési képviselők. Ő azonban, ismerve Magyar és Horvátország közjogi helyzetét, jelentkezésüket tudomásul nem vette, de azzal felelt, hogy ha a horvátok a berlini konferencián részt akarnak venni, ezt csak a megfelelő úton, kizárólag a magyar csoportba való lépés útján eszközölhetik. (Altalános helyeslés.) Levélre a jelentkezett horvát képviselők egy támadó irattal feleltek, amelyet nem terjesztet a tanács elé, amennyiben a *levélben magyarokat piszkoló és gyalázó kifejezések* foglaltatnak.

Az előző beszéd után Apponyi Albert gróf kért szót és röviden válaszolt Horvátország közjogi helyzetét. Utalt arra, hogy a horvát képviselők már a múltban is kizárólag a magyar országos csoport tagjaiként vettek részt az interparlamentáris konferencián.

Apponyi fejtegetéseire az elnök kijelentette, hogy azok magától értetődő és a konferencia tagjai előtt köztudomású dolgok, amelyekhez a legtöbbször mértékben hozzájárulnak.

Esküvő helyett temetés.

Aradiak szerelmi drámája.

A leány meghalt, a fiu haldoklik.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10

Ma délután öt órakor a glogováci kiserdő egyik tisztásán egy pelyhedző állu fiatal ember jól irányzott lövéssel kioltotta egy fiatal leány életét. A leány egy más férfi menyasszonya volt és holnap kellett volna oltár elé lépnie azzal, kit anyja választott neki férjül; a leány azonban az éretlen fiura hallgatott s vele együtt kiment ma a glogováci kiserdőbe, ahol együtt akarták eldobni maguktól az életet. A leány hült tetemét a sváb falu népe siránkozás közben kísérte a halottas házába; a gyilkos fiu élet-halál közti lebeg az aradi közpórházban.

A szerelmi drámáról ezt jelenti tudósítónk:

„Vízet, vizet!”

Délután öt óra tájban a Mikalaka keleti végén levő Böhm Mór-féle üzlet ajtaja előtt két fiatalember állott meg. Egyik bement az üzletbe s arra kérte Böhmöt, hogy egy szilcsán szenvedő embernek adjanak egy korty vizet, mert pokoli szomjúság gyötöri. Azonnal eleget tettek az idegen kívánságának. Mire azonban a konyhából hozott vízzel Böhm az utcára ment, a fiatalembert eszméletlenül elterülve találta. Rögtön apátás alá vették, vizet töltöttek a szájába. Egy kissé jobban lett.

„Agyonlöttem a szeretőmet.”

Bevittet az üzlet mellett levő udvarra, ahol fekhelyet készítettek neki. Néhány percnél pihezés után annyira megfűszert, hogy el tudta mondani rosszullétének okát.

— Egy órával ezelőtt — szólott elhaló hangon — a glogováci erdőben *agyonlöttem a szeretőmet*, Konstantinovic Erzsikét, ott fekszik holtan. Én Fuhrmann Tamás ezredes segéd vagyok Aradról. Négy golyó van bennem. Adjanak innom, mert megöl a szomjúság.

Többet nem tudt mondani, mert eszméletét veszítette.

Kiss József aradi iparos segéd, aki a gyilkost a Böhm-féle üzletig eltámasztotta, a glogováci országúton találkozt a vánszerogul is alig tudó Fuhrmannal. Nyomban a község házára sietett, értesítette a véres esetről Balogh Zoltán jegyzőt, aki telefonon felhívta a glogováci csendőrséget s figyelmeztette az erdőben lejátszódott véres dráma egyik áldozatára, a leányra.

A nyomozás.

Intézkedett a jegyző, hogy Horváth Antal dr. orvos megvizsgálja a súlyosan sérült fiatalembert. Az orvos csakhamar meg is érkezett, megvizsgálta Fuhrmann és megállapította, hogy *három halálos lövést ejtett magán*. Egy golyó a jobb szem fölött közvetlen a halánték mellett hatolt a fejbe, kettő pedig a baloldali bordák között a szív alatt húzódik meg. Lovász kedett, hogy kocsi az aradi közpórházba szállítsák.

A glogováci csendőrség azonnal kiment a kiserdőbe s az országutól mintegy háromszáz méternyire ráakadt a tizenkilencesztendős Konstantinovic Erzsike holttestére. A leány homlokán tántorgó lövéstől származott seb megmagyarásta, hogy mi játszódott le ma délután, a csendes és elhagyott tisztáson. A falu népe a

hír hallatára seregestől tödult az erdő szélére s a leány hulláját a glogováci leányok faágakból rögtönzött saroglyán szállították be a község halottas kamrájába.

A gyilkos vallomása.

Mikalakán ezalatt Balogh jegyző kihallgatta a halállal vívódó gyilkost, aki nehezen érthető az óriási fájdalom által teljesen kimerülve, majdnem suttogó hangon mondotta jegyzőkönyvbe a törvény emberének vallomását.

— Fuhrmann Tamásnak hívnak, — mondotta a sebesült — Araden lakom az Illés u'ca 118. számú hában. Asztalos segéd vagyok, jelenleg nem voltam műhelyben alkalmazva. Az igazságnak megfelelően vallom, hogy ma délután négy órakor *én öltem meg a glogováci kiserdőben Konstantinovic Erzsikét*, aki szeretőm, de mert az enyém nem lehetett, közös elhatározással kerestük a halált. Sajnálom, hogy a magam életét nem sikerült kioltanom.

— Szerelmi viszonyunk már néhány hónapos. Araden egy családnál ismerkedtünk meg s annyira megszerettem, hogy elakartam venni feleségül. Jártam az anyja házához, aki sejtette, hogy viszony van köztünk, de vele szándékomat nem közöltem. Észrevehette, hogy szeretjük egymást és meg akarta akadályozni, hogy komolylyá váljék udvariásom. Néhány héttel ezelőtt a leányt eljegyezte egy *Keversán* nevű legény és holnap kellett volna lennie az esküvőnek. Erzsike ezt a fiatalembert nem szerette, hozzám vonzódott s előttem többször kijelentette, hogy nem megy hozzá feleségül, inkább elpusztítja magát.

— Tudva azt, hogy édes anyjának híába mondanám ezt el, elhatároztuk, hogy nem szó-lunk neki semmit, hanem abban egyeztünk meg, hogy *öngyilkosok leszünk*. Ma reggel akartuk végrehajtani szándékunkat. Elmentem nyolc óra tájban a leány Pöllenberg Ernő utca 9. szám alatt levő lakására. Az édes anyja nem volt otthon. Még egyszer megkérdeztem, vajjon akar-e velem együtt meghalni? A leány igenlő válasza után elővettem a magammal vitt hatlövetű revolvert s *rásütöttem a lednyra*. Azonban a golyó a csőben megakadt s így tovább tüzelni nem tudtam. Egy lélek sem vette észre, hogy mit akartunk csinálni s tovább tárgyaltuk a dolgot. A halál gondolatához ragaszkodtunk s elhatároztuk, hogy elmegyünk Aradról s messze innen vetünk véget életünknek.

— Kilenc órakor indultunk el hazulról. Gyalog mentünk s délután értünk a glogováci erdő alá. Bementünk a sűrűbe, majd a tisztásra értünk ki. Ezt a helyet alkalmasnak találtuk. Letérdeltünk s buzgón imádkoztunk, kérve az istent, hogy bocsássa meg vétünkét. Ima után Erzsike levelet írt Winternitz Jenőnek, akinek szabóműhelyében dolgozott, azonkívül szüleinek, akiket arra kért, hogy *né temessék el*, hanem hagyják holttestét az erdőben.

— Megcsókoltuk egymást s én a revolverből egy lövést tettem homlokára. A golyó rögtön ölt. Mikor láttam, hogy jól találtam, magam ellen fordítottam a fegyvert. Három lövést tettem, egyik sem volt halálos. Több golyóm azonban nem volt. Odafeküdtem kedvesem holtteste mellé s azt vártam, hogy elvérezzem. *Keseimmel téptem a sebeimet*, mert meg akartam halni. Félórát feküdtem iszonyu kínok között s csak akkor kezdtem eszmélni, mikor pokoli szomjúság gyötört. Osszeszedtem minden erőmet, kívánszorogtam az országútra s egy éppen arra menő kocsni hátsó saroglyájába kapaszkodva jöttem Mikalaka felé. A falu ha-

tárában mellém csatlakozott egy fiatal ember, aki elhozott egy üzet elő. Itt összeestem.

Ranylt mondott jegyzőkönyvbe Fahrman Tamás. Elalatt megérkeztek a glogováci csendőrök is, akik letartóztatták az eszméletét vesztett gyilkost s a készen előállított kocsi helyett, mely beállította az aradi közkórházba.

A bucsulevelek.

A csendőrök a leány hullája mellett megtalálták annak ridköljét is, amelyben két levél volt. Egyik, mint azt a haldokló Fahrman is mondtatta, Winternitz Jenőnek szól, akitől az elhunyt leány érzékeny hangon bucsuzik és bocsánatot kér. A másik, szüleikhez intézett bucsulevele. Tőlük is bocsánatot kér tette miatt és kijelenti, hogy ő maga határozott így s arra kéri őket, hogy *barátnői előtt is mentseék ki*.

A szülői fájdalma.

A meggyilkolt leány édesanyja csak este nyolc órakor értesült gyermeke tragikus haláláról s mintegy örült futott végig Arad utcáin, egyre leánya nevét kiabálva. A Radnaltól álló rendőr meg is szólította, de mikor megtudta, hogy miért jajgat oly szívtépősen a szerencsétlen anya, utat engedett neki s az futólépésben tartott Mikalaka felé.

A sebesült kihallgatása alkalmával is szívtépő jelenet játszódott le Mikalacán a Bőhm-ház előtt.

A szerelmének áldozatul esett leány apja elváltan él feleségétől és Mikalacán lakik, ahol cipész mesterséget folytat. Mikor meghallotta, hogy leányának gyilkosát az udvaron a hatóság kihallgatja, óriási lármát csapott s *be akarta törni a beadrt kaput*. Látni akarta a fiatal embert.

Nem engedték be, mert Konstantinovic egy kisse ittas volt. Ekkor sírásra fakadt, majd hirtelen megfordulva elszaladt. Egy negyedóra múlva azt jelentették, hogy Konstantinovic *felkötötte magát a háza udvarán levő fára*. Egy házbeli cseléd vette észre s még idejekorán levdgták s életre keltették.

Az aradi királyi ügyészséget még az est folyamán értesítették a történetekről s holnap megy ki Glogovára a vizsgálóbíró a törvényszéki orvosokkal a hulla felboncolása céljából.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Színháznívítás előtt. Tegnap és ma olyan nagy volt az érdeklődés a bérlet iránt, hogy Gonda László pénztáros csak a délutáni órákban tudta a pénztárt becsukni. A régi törzsbérlet közönség újból megmutatta ragaszkodását a színtársulat iránt, mert mind kíváncsi volt a helyett. Annyi új páhlybérlet jelentkezett, hogy annyi még egy évbe sem volt. Annyi levelezés, olyan sürgönyváltások voltak és vannak a vidékről, hogy alig győzte a pénztár a választást és az információkat megadni. A bérlet-összeg sokkal nagyobb lesz a tavalyinál. Akik tehát még bérletet óhajtanak, siessenek a pénztárt felkeresni. Az első előadás szeptember 26-án lesz a bérletben. A „Dollár király” című új nagy operettel kezdődik az idény, melyre Végh Pista díszletfestő már hetek óta festi a szebbnél szebb díszleteket. Október elején a párisi nagy repülőballet fog 6 estén át vendégszerepelní bérletfolyamban; közvetlen a ballet után Vendrey, a Vigaszínház művésze lép fel 8-4 estén. Tehát Szendrei az októberi idényt is körültekintő buzgósággal kívánja értékesé tenni a bérlet közönségnek.

* Hírek az Urániból. Csütörtökön új műsort mutat be az Uránia színház. Ennek a műsornak négy olyan száma van, melyek mind egyike szenzáció és a mozgólényképek történetében számottevő. Egy svájci sportkép a sport legkülönbözőbb nemelvei ismertét meg bennünket és a kép rendkívül érdekességét

növeli a klasszikus vidék, mely magában véve első rangú látványosság. Egy olasz történelmi dráma számíthat nagy sikerre és a mindennapi életből vett két történet igazolja a műsor értékes összeállítását. Pénteken nagy irodalmi estélye lesz az Uránának. Balla Ignác, a neves poéta, Balla Frigyes aradi festőművész testvére személyesen olvassa fel *A mai Róma* című három felvonásos színdarabját. A kitűnő darab a budapesti Uránia színházban állandó érdeklődés mellett kerül színre és a stílus szépségével mellett a darab gyönyörű díszletei és mozgólényképei is növelik a hatást. Aradon kétszeres érdeklődésre számíthat *A mai Róma* előadása, mintán azt a szerző személyesen olvassa fel. Balla Ignác két estén át, pénteken és szombaton lesz az aradi Uránia vendége.

ANYÁK BÜNE.

Tömeges magzatelhajtás. — Az egy-gyermekrendszer Aradmegyében.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 16.

Egy idő óta az aradmegyei községekben megdöbbentő jelenség tapasztalható. Az aradi ügyészséghez naponta érkeznek a megyebeli községek előjáróságának és csendőrségének jelentései, amelyek számos magzatelhajtási esetet hoznak a nyomozó hatóság tudomására. De azok az esetek, amelyek napfényre kerülnek, csak elenyésző csekély részét teszik azoknak, amelyek sohasem derülnek ki, mert a bűnös szülők nagy óvatossággal tűntetik el az áruló nyomokat. Az ügyészség minden egyes esetben, amikor ilyen dolog tudomására jut, eljárást indít a vétkező anya ellen és kinyomozza a tilos műtőnél rendszerint segédkező falusi bábaasszonyt is. Igen nagy ama bűnügyek száma, amelyek az aradi törvényszéken magzatelhajtás miatt folynak, de azért az esetek száma a szigorú büntetések dacára sem csökken, sőt most az aradmegyei Kiszindia községből elszomorító jelentések érkeznek az ott tömegesen előforduló magzatelhajtási esetekről, amelyek egészen különös és a vidéken még nem tapasztalt körülményre vezetnek vissza.

Az a csendőrségi jelentés, amely ma érkezett az aradi ügyészséghez, elmondja, hogy a Kiszindia község temetőjében egy hét hónapos koraszülött gyermek holttestét találták elföldelve. Az anya, mint megállapították, egyáltalán nem leány, hanem *férjes asszony*. Tamás Tódorné, akinek egy gyermeke életben van és saját bevallása szerint *azért hajtotta el magzatát, mert nem akarta, hogy még egy gyermeke legyen*. A csendőrség jelentése szerint az ilyen eset a községben igen gyakori. A szülők közös egyetértéssel állapodnak meg abban, hogy csak egy gyermeket akarnak felnevelni s ha az asszony újból reménytelenül állapotba jut, a férj maga hívja a bábaasszonyt, vagy a falu valamelyik kuruszló asszonyát, hogy operáció útján vegye elejét annak, hogy a gyermek élve jöjjön a világra. Kiszindia községben csak legutóbb körülbelül tizenöt ilyen eset fordult elő, amelyekben most erőteljes nyomozás folyik. A napokban Talpas községben is több gyermekelhajtási esetet konstataáltak. Imecs Imre buttyinai járásbíró és Fikler Károly dr. kir. ügyész kiszállottak a helyszínre és személyesen vezették a nyomozást.

Ezek az esetek kétségtelenül arra mutatnak, hogy immár Aradmegyében is elterjedt az a rendkívül vészedelemes *egy gyermek rendszer*, amely eddig főleg a dunán üll megyék községeiben volt tapasztalható. A bűnös szülők szigorú megfenyítésén kívül a közigazgatási hatóságoknak is kötelességük minden rendel-

kezésükre álló eszközzel e káros jelenség ellen küzdeni és megakadályozni, hogy a károsatos szokás a többi aradmegyei községekben is lábra kapjon.

GYANUSÍTÁS a miniszteri székből.

A lefokozott főhadnagy bátyja Aradon.
Rehabilitálás a halál után.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 16.

Ez év elején szomorú szenzációt jelentettek a lapok a Kossuth-nóta elnékiése miatt lefokozott László Jenő volt vezérkari főhadnagyról. Megírta akkor az *Aradi Közlöny* is, hogy a szerencsétlen sorsra jutott ifju Budapesten, a sok szenvedéstől, amit állásnélküliségében s a kenyér után való vad hajzában kiállott, elgyötörve, a Szent János kórházban kiszenvedett. A szegény embert azért fosztották meg tisztí rangjától, mert Kassán egy vendéglőben elhuzatta és elnékelte a Kossuth-nótát. Ezért lefokozták és hiába küzdött rehabilitálásáért, nem tudta azt elérni. Felesége a nagy csapás következtében megörült és meg is halt.

A főhadnagy halála után Nagy György országos képviselő meginterpellálta Jekelfalussy Lajos honvédelmi minisztert, aki azt mondta, hogy László főhadnagyot nem a Kossuth-nóta miatt, hanem egyéb *diffamáló dolgok elkövetéséért* fosztották meg állásától.

László Béla, a lefokozott főhadnagy bátyja, aki Borosjenőn gazdatiszt volt, már akkor kijelentette, hogy Jekelfalussy alaptalanul gyanusítja meg az öcscsét, mert László főhadnagyot mindenki korrekt embernek ismerte életében. László Béla hónapokig ápolta öcscsét borosjenői lakásán, de azután annak kívánságára otthagyta állását és fölköltözött Budapestre, hogy ott hamarabb megszerezhesse a főhadnagy rehabilitálását. Pesten egyik László se tudott álláshoz jutni és nyomorogtak. Amikor a beteg katonatiszt közeledni érezte halálát, *megeskettette bátyját, hogy az ő igazát még halála után se hagyja és rehabilitálását kiforezizozza mindenáron*.

László Béla az öcsce halála után fölkereste mindazokat a tisztakat, akik közéről ismerték a főhadnagyot és azoktól írásbeli nyilatkozatot kapott, hogy László Jenő korrekt ember volt egész életében. László Béla emiatt bejárta most az egész országot és legutóbbára hagyta Aradot meg Temesvárt. Aradon is van két olyan tiszt, akik baráti viszonyban voltak a boldogtalan életű László főhadnaggyal. Most ezektől is nyilatkozatot kér és ama bizonyítékokhoz csatolja, amelyekkel igazolni akarja, hogy a honvédelmi miniszter vádja alaptalan, mert az ő öcsce nem követett el soha diffamáló dolgokat. László Béla ez adatokat ismét Nagy György képviselőnek adja, aki újból interpellál a képviselőházban s mindaddig nem engedi elaludni ezt az ügyet, amíg az életében sokat szenvedett László Jenőt nem rehabilitálják — halála után.

László Béla ma délelőtt érkezett Aradra. Legelőször Müller Károly képviselőt kereste föl s kérte úgy a maga, mint elhunyt öcsce számára a támogatását, amit Müller meg is ígért. Délután Var-

Jassy Lajos polgármesternél is járt s elmondta, hogy ő és a felesége hónapok óta gyalog járják be Erdélyt, mert az elhunyt öcsésére vonatkozó adatokat akarják beszerezni. Most legutolsó állomásukra, Aradra értek s minthogy neki úgy sincs most állása, hát Aradon szeretne letelepedni. Arra kérte a polgármestert, szerezzen neki valami állást, hogy éhező családjának kenyeret kereshessen. A magyarvári gazdasági iskolát elvégezte, tehát kvalifikált ember.

A polgármester sajnálattal jelentette ki, hogy a városnál nincs üres állás, de megtesz mindent, hogy Lászlót másutt elhelyezhesse. Mindenesetre nagy jótéteményt cselekszik az, aki Lászlót álláshoz juttatja, mert nemes ügyet támogat vele.

Kis események a nagy napokon.

Derűs jelenetek a veszprémi király-ünnepségen.

*

Amint Ferenc Ferdinánd trónörökös megérkezett, teljes ornátusban lépett elő Hornig Károly báró veszprémi püspök és megkezdte rövid beszédét. Németül.

— Ich begrüße Euer Königl. Hoheit ...

A trónörökös végig hallgatta a püspök üdvözlését és szintén röviden válaszolt. Magyarul.

— Köszönöm Excellenciának, hogy kijött ...

A fogadók díszes küldöttsége nagyon meg volt lepve. Kérdőleg néztek egymásra, ki csodálkozik, ki boszankodik. Hornig báró püspök találja fel magát legelőbb, amint magyarázza a szomszédainak:

— Érdekes, éppen így jártam már egyszer a királylyal. En németül, ő magyarul, érdekes, éppen így.

A király és a trónörökös tehát egyformán cselekszenek: magyarul beszélnek és németül gondolkodnak.

*

Raymond Hugónak hívják azt a törekvő fiatal embert, aki otthon, Grächen borkereskedő, a manóvereknél osztrák Landwehr főhadnagy és egyik ordenánc tisztje Ferenc Ferdinánd kir. hercegnek. Miért éppen ő? Mert nagyon ügyes ember és kitűnő összeköttetései vannak. Volt már másszor is beosztva a trónörökös suitejébe, szolgálatot teljesített tavaly K'agenfurthban is.

Minden mondatát így kezdi: „ich, ich ...” tekintet nélkül arra, hogy kissé felebbvalóiról is lehet a hadgyakorlatokon szó. Mindenesetre jó szímatja van, hogy az összes katonatisztek közül, akik csak úgy, mint a polgári hatóság, megrendítő féltékenységgel és csendörökre tartottak távol minden idegent a király és trónörökös közeléből, fölismerete az újságrót. Titkon közeledett a hírlapíróhoz:

— Ich bin ... — kezdte és megmondta a nevét.

— Ich wäre ... — folytatta és elmondta katonai és civil életének egy egy részletét.

— Ich möchte ... — így fejezte be és megkérte a hírlapírót, írják ki az újságba.

— Ich werde ... — így bucsuzott és megígérte, hogy legjobb borából fog küldeni a hírlapíróknak.

Nehogy beváltsa ígéretet, hát nem jelent meg a neve a lapokban.

Nagy tolongás volt a veszprémi pályaudvaron, amikor a király megérkezett. Mindenki a sinekre tolakodott.

Egy kis leánynak nagyobb szerencséje volt, mint az eltorlaszolt közönségnek. Valamelyik ajtón

kikerült a sinekre és éppen a király kocsija előtt kinálgatta árúját.

— Őszil barackot tessék venni! — kiáltotta lelkesen és olyan hangosan, hogy a néma csendben lehetetlen volt meg nem hallani.

Ő felsége, aki eddig háttal állott, az ablaknak megfordult, míg a hadsegéd kinyitotta a kocsiját és egy ezüst forintot nyújtott a gyönyörű kis leány felé. Ez magasra emelte apró őszil barackokkal teli kosarát, lesütött szemmel mondva:

— Kérem szépen, én nem tudok visszaadni ...

Időközben a kalauz odasielt és megmondta a kis leánynak, hogy megtarthatja a király forintját. Aztán még mindig a kocsiját előtt maradt és a király mulattatására megkérdezték a kis gyümölcs árú nevét.

— Farkas Böske! — mondotta gyors elhatározással a következő pillanatban, mint elriasztott madárka, elmenekült.

Ez volt az első eset, hogy a leánynak a pályaudvaron nem kellett visszaadni egy ezüst forintból.

*

Betört a veszprémi állomáson egy ablaküveg. Éppen a trónörökös rapportja alatt. Nagy csörömpöléssel hullott alá az üvegtábla, a fogadó küldöttség halálra rémült. A trónörökös nem zavarta a csörömpölés és azt hitték, észre sem vette.

De mikor vége volt a rapportnak, megkérdezte:

— Mi volt az?

Megmondták neki. El volt tiltva, hogy az állomás épület ablakait kinyissa, mire egy kíváncsi asszonyosság úgy az üvegtáblának szorította a fejét, hogy az ablakot betörte.

A trónörökös érdeklődve kérdezte:

— Megvágta az illető magát?

— Meg, — felelték, — de bizonyára nem bánta az illető, mert hiszen így üveg nélkül láthatta a királyt.

LOPAS egy aradi fogorvosnál.

Mi volt a ridikülben?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 16.

Egy aradi uriaszony feljelentést tett a rendőrségen, hogy egy helybeli fogorvos rendelőtermének előszobájából ellopták a ridiküljét, amelyben több száz korona értékű ékszerek és egyéb tárgyak voltak.

A lopás Székely Károly dr. aradi fogorvos Batthyány u. c. lakásán történt. Kalmár József műszerész neje a múlt hónapban néhány napig feljárt a fogorvos műtermébe, hogy fogait kezeltesse. Augusztus huszonhetedikén délelőtt az előszobában felejtette a ridikült. Est csak ott-on vette észre. Ijedten visszasietett Székely dr. hoz, de a ridikül ekkor már nem volt az előszoba asztalán, nyomtalanul eltűnt a benne levő összes értéktárgyakkal, gyűrűkkel és nyakékkal együtt.

Az alatt, míg Kalmár Józsefné a ridikül eltűnését észrevette, számosan fordultak meg Székely dr. rendelőszobájában, úgy hogy lehetetlen volt kideríteni, ki vihette magával a hatalmas ridikült. A károsult műszerész neje tehát ismeretlen tettes ellen adott be feljelentést. Állítása szerint az öt korona értékű ridikülben a következő tárgyak voltak:

Egy darab sárga bőrből készült pénztárca három egy koronással egy kétszáz korona értékű, közepe smaragd, két oldalt briliánskövel ékesített női aranygyűrű, egy százötven koronát érő középen rubint, kétoldalt briliáns kövel kirakott női aranygyűrű, egy hetven korona értékű másik aranygyűrű, egy hetven korona értékű arany női nyakék, egy pfél ár szarvasbőr női keztyű, egy fehér vászon

zsebkendő H. betű behimzéssel és végül három fénykép.

A rendőrség az ügyet ma áttette a járásbírószákhoz, amely a tettes előkerültéig az iratokat ad akta tette.

A sötét múlt.

Egy aradmegyei hivatalnok sorsa.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 16.

Egy volt aradmegyei segédjegyző sorsáról kaptunk ma értesítést Nagyváradról. Ágris község volt segédjegyzőjéről kiderült, hogy büntetett előéletű és ezért fölmentették egy biharmegyei községben elfoglalt állásától.

Az eset a következő:

Dobrest biharmegyei község lakosságát érdekes fegyelmi vizsgálat tartja izgalomban. A falu pennáját, Borbély Viktor községi jegyzőt a magyarországi járás főszolgabírája, Halász Elemér dr. felfüggesztette állásától és fegyelmi vizsgálatot rendelt el ellene. Borbély Viktor ellen az a vád, hogy büntetett előéletű, sőt hogy sikkasztásért fogságban ült.

Pár hónappal ezelőtt választották meg Borbély Viktort a dobrestiek a jegyzői székbe. Mint teljesen idegen ember adta be pályázatát a képviselőtestülethez és az előjáróság melléje szegődött. A választás az ő győzelmével nyert befejezést.

Alig foglalta el azonban hivatalát, a jegyzői iroda néhány alkalmazottja és az előjáróság több tagja furcsa dolgokat kezdett suttogni róla. Azt beszélték, hogy Borbély Viktort az aradi törvényszék sikkasztás bűntette miatt elítélte és emiatt fogházbüntetéssel, egyben pénzbírsággal sújtotta a bíróság. Arról is tudomással bírtak rémek, hogy a büntetést kit öltötte a jegyző és így mint büntetett előéletű, nem lett volna joga elfoglalni a jegyzői állást. A faluban gyorsan futott szét a hír, ám bár pozitív adatokkal senki sem tudta bizonyítani a monda-monda valóságát. Addig tárgyalták az ügyet, amíg Halász Elemér dr. nak, a járás főszolgabírájának is füléhez jutott a szóbeszéd.

A főszolgabíró beidézte Borbély Viktort és kihallgatta. A jegyző a vallatás alatt oly feltűnően zavart és ellentmondó feleleteket adott, hogy a beszédéből mit sem lehetett kihámozni. Azt az impressziót keltette, mintha tényleg igaz volna a vád és a bűn tudata nyomja a lelkiismeretét.

Halász Elemér dr. a vizsgálat adatai alapján felfüggesztette Borbély Viktort állásától és a fegyelmi eljárás lefolytatásáig Salkszay Dossó jegyzőt nevezte ki Dobrestre helyettesül.

Borbély Viktor arra a kérdésre, hogy igaz-e a vád, bűnösnek érzi magát, hogy ült-e tényleg sikkasztás miatt, így válaszolt:

— Nem tudom magam se, mi igaz és mi nem? Ma még semmit sem tudok ...

Borbély Viktor ügyében erőlyes vizsgálat folyik, amely mihamar teljes világosságot derít a misztikus előzményekre.

Igy szól a nagyváradai jelentés, amit mi a következőkkel egészítünk ki:

Borbély Viktor egy év előtt az aradmegyei Ágris községben volt segédjegyző, itt azonban megfosztották állásától, mert a reá bízott marhajárlati díjakat hűtlenül kezelte. Azonkívül egy végrendelet meghamisításával is vádolták. Az aradi törvényszék fogházbüntetéssel sújtotta a szegény teremtet, aki már ki is töltötte büntetését.

Beszélgetés Csernoch püspökkel.

Az aradi új templomról, — politikáról, — vallási ügyekről.

BÉRMAUT ÜNNEPLÉSEL.

— Az Aradi Közlöny kiküldött tudósítójától. —

Arad, szeptember 16.

Nagy volt a meglepetés országoszeret, mikor a király néhány hónappal ezelőtt a szakolcai kerület pap képviselőjét, Csernoch Jánost a csanádi püspöki székhelyre ültette. Még nagyobb volt a meglepetés akkor, amidőn köz tudomásunk lett, hogy az új megyés püspök szakítva az eddigi szokással, a tisztelt Házban őt megillető széket nem cseréli fel a püspöki kinevezéssel együttjáró főrendiházi tagsággal, hanem megmarad az egyedüli magyar püspök-képviselőnek. Az új csanádi püspök azóta sem mondott le képviselői mandátumáról. A politikai életben ugyan nem szerepelt, de erre a szereplésre való jogot fenntartotta magának.

A kinevezése óta eltelt néhány hónapot egyházi tevékenységre használta fel Csernoch püspök. Egyházi birodalma, melybe Aradmegye is tartozik, sok dolgot ad az új püspöknek s ez a munka elvonja őt most a politikai szerepléstől. Munkájának mostani színtere Aradmegye, ahol — mint már többször megemlékeztünk — bérmautát tart. E bérmautájában ma érkezett el Világosra és Újszentannára, ahol mindenütt nagy lelkesedéssel és ünnepléssel fogadták. Az Aradi Közlöny munkatársa felhasználta ezt a kínálkozó alkalmat, hogy Csernoch Jánostól, úgyis mint a csanádi egyházmegye új püspökétől és mint a politikai élet egyik érdekes szereplőjétől néhány aktuális kérdésben felvilágosítást kérjen. A püspök munkatársunk előtt több aradi, aradmegyei és politikai kérdésben tett érdekes nyilatkozatot; beszélt Aradra való jöveteléről, a második aradi katolikus templom régóta huzódó ügyéről, jövődől politikai szerepléséről, a katolikus autonómiáról és más aktuális kérdésekről.

Csernoch püspök ez érdekes kijelentéseiről, valamint az aradmegyei bérmautáról munkatársunk a következőkben számol be:

A VILÁGOSI BÉRMAUT.

Ma reggel hét órakor érkezett meg Pan. kotáról Világosra Csernoch püspök. A világosi kis állomásnál negyven tagú bandérium fogadta. A község előjárósága nevében Stéger Vendel községi jegyző üdvözölte az érkezőt, aki ekkor két szépen díszített díladalkaput át a plébániára ment. Az út mentén nemzetiszínű zászlók hirdették, hogy tisztelettel várják a püspököt. A most látnak először püspököt a világosi hegyek.

Kilenc óra felé egyházi ornatokban, az összes testületektől kísérve felment a püspök a templomba, ahol megkezdődött a szentmise. A püspök magyar és német prédikációja után nyolcszáz hívőnek szolgáltatta ki a bérmautát.

Az egyházak és hatóságok küldöttségeinek fogadása következett ezután. Majd a püspök látogatást tett a kegyuri családnál: a báró Bohus-kastélyban. Délben díszes ebéd volt Tef. fert Ferenc plébánosnál. Az ebéd után a háziurak és Pascutti Márk görög katolikus espe-

resnek felköszöntője után Csernoch püspök beszélt, éltetve a báró Bohus családot és a világosi híveket.

A templomi ájtatosság alatt egy kis incidens zavarta meg rövid időre az ünnepséget. A segédkező papság egyik tagjának, Rómer Miklós butyini plébánosnak papi ruhájába hirtelen belekapott egy gyertya lángja. Szerencsére azonban a majdnem lángra lobbant, tüzet azonnal elfojtották, mire a szép ünnepség zavartalanul folyt tovább.

BESZÉLGETÉS A PÜSPÖKKEL.

A díszes lakomának éppen a végén tartottak a világosi plébánia ebédlőjében, — jelenti munkatársunk — mikor jelentkeztem Csernoch püspökkel. Az ötvenhat esztendő, szelid arcú főpap barátságosan fogadott; beszélgetésünk alatt valahányszor az ő politikai szerepléséről volt szó, mosolyogva igyekezett átkerülni a beszédet az egyházi ügyekre, melyekről nagy lelkesedéssel szökött.

(Arad ügyei.)

Elsősorban természetesen az iránt érdeklődtem, hogy mikor jön Aradra.

— Még magam sem tudom, — mondotta a püspök — hogy mikor mehetek Aradra. Bérmautamát aszerint osztottam be, hogy odamenjek előbb, ahol régebben volt bérmautás. A csanádi egyházmegye városaiban és így Aradon is a közelmúltban bérmautált a püspök, míg a községekben már hosszú évek óta nem volt bérmautás. Azért látogatom most ezt a vidéket, de Aradra ebben az évben már aligha kerülök. Nagyon elfoglaltak most ennek a nagy egyházmegyének ügyei. Aradi ügyekkel is foglalkozom; íróasztalomon vannak az aradi templom aktái.

— Hogyan áll, Méltóságos Uram, az aradi második katolikus templom ügye?

— Erről most alig beszélhetek. Az a négyszázhuszezer korona, ami most az építés rendelkezésére áll, nagyon kevés. Azt akarom, hogy az aradiaknak monumentális, szép templomuk legyen. Még is van a tervem ehhez; nagy terv, de még nem árulhatok el semmit belőle. Plébániát is akarok Aradon létesíteni; mindehhez sok pénz és idő kell. De remélem, hogy sikerülni fognak a terveim. Ha Aradra megyek, ugyancsak el leszek ott foglalva, hosszabb időt is szándékozom ottan tölteni, meg akarok ismerkedni azzal a nagy várossal.

(Csernoch Aradmegyéről.)

A város után a megyére terelődött a szó.

— Nagy meglepéssel töltönek el azok, — mondotta a püspök — amikor a megyében tapasztaltam. Aradmegye községeiben mindenütt vallásos és hazafias életre találtam. Tegnap voltam például egy új telep községben, Silingyán. Ebben a nemzetiségiéktől

körülvevő községben lelkes, jó magyarokra találtam. Általában azt tapasztaltam utamon, hogy felekezeti és nemzetiségi béke uralkodik a legtöbb községben. Én a magam részéről nem is hiszek azokban a rémlátásokban, amelyekkel a nemzetiségi kérdésben sokan olyan nagy veszedelmet látnak. Az valószínű, hogy a választóreform után egy-két mandátummal erősödni fognak a nemzetiségié, de hogy domináló és veszedelmes helyre kerüljenek, azt már azért sem hiszem, mert nincs meg nekik az ehhez szükséges kulturális és anyagi erejük.

(A püspök-képviselő a Házban.)

Most már a politikánál voltunk. Kiküldtem tehát a kérdéssel:

— Részt vesz-e Méltóságos Uram a képviselőház tanácskozásában?

— A mandátumomat megtartottam és valószínű is, hogy résztveszek a Ház tanácskozásában. Ez különben a körülményektől függ. Amikor a katolikus autonómia és a kongrua ügyét Apponyi a képviselőház elé viszi, akkor fel fogok szólalni a Házban. Eddig úgy volt tervezve, hogy őszre a parlament elé kerülnek ezek a kérdések. A kongrua rendezés már teljesen készen van, az önkormányzatról pedig Apponyi törvényjavaslatban kér felhatalmazást arra, hogy az autonómiát maga a magyar katolikus világ csinálja meg.

Most következett az elmaradhatatlan kérdés: a fúzió terve.

— A fúziós kísérletek újabb stádiumáról nem tudok semmit. Az tény, hogy a választóreform aktuális, sőt szükségessé teszi egy nagy párt alakulását. Hogy pedig a néppárt milyen álláspontot foglal el most, azt sem mondhatom meg. Mikor most rövid ideig Pesten voltam, keresett Rakovszky, én is kerestem őt, de nem találkozhattunk. Így hát nem tudom, hogyan áll most az ügy.

Az indulás közelgő ideje ekkor véget vetett beszélgetésünknek.

— Majd ha Aradra megyek — mondotta bucsuzásul a püspök — akkortalan többet mondhatok. Az aradi ügyek akkor már mindenesetre előrehaladottabb stádiumban fognak állani.

Nemsokára taracklövés jelezte, hogy a püspök a világosiak lelkes bucsuztatása közben tovább folytatja útját Újszentanna felé.

(Az újszentannai ünnepség.)

Az Acsev. külön motorján ment a püspök a világosi plébános és a világosi dalárda kíséretében Újszentannára, ahova délután fél öt órakor érkezett meg. Újszentanna és Oszentanna lakossága lelkes tömegben fogadta a püspököt.

Vass Dezső jegyző szép beszéddel üdvözölte a püspököt, aki erre néhány szívélyes szóval válaszolt. Azután Lukács Mihály önkormányzat elnöke görög keleti esperes latin nyelven mondott üdvözlő beszédet, amelyre Csernoch ugyan csak latinul válaszolt. A vasútállomáson két száz tagú lovasbandérium és negyven virágokkal feldíszített kocsi kíséretében vonult be a püspök a községbe s egyenesen a Szentháromság szobor elé hajtatott. Majd kíséretével együtt a templomba ment, ahol misét mondott. A szertartás végeztével a plébániára ment; itt tiszteletére Seirmay János plébános vacsorát adott.

Este az egész község gyönyörűen ki volt világítva. A Szentháromság szobrot lámpákkal és színes mécsekkal díszítették fel. Az újszentannai dalárda szerenádát adott a parókia előtt a püspöknek, aki rövid beszédben mondott köszönetet az ünnepséért. Holnap délelőtt kilenc órakor a templomban bérmálás lesz. A püspök mintegy háromezeregyezren hívőnek fogja a bérmálási szentséget kiosztani.

A metzi bárdok.

Vilmos császár Elzász-Lotharingiában autóbilozott. A francia határon hirtelen visszafordult.

Vilmos császár, német császár
Vágtat farkó lován,
„Hadd látom, ugymond, meddig ér
A francia tartomány?”

Van e ott folyó és földje jó?
Legelőin fü kövér?
Használt e a megömlőse,
A jó szedőné vér?”

Vilmos császár, német császár
Vágtat farkó lován,
Egy szürke automobilon,
Repülni még korán!

S amint a francia határt
Jelét a láthatár,
Idegesse less egy kicsit
A császári batár!

Az auto s autokrata
Határszálon halad,
Mert szép a francia haza
De — kívül tágasabb!

Ilm.

VÉRES TÜNTETÉS a főváros utcáin.

Szociálisták és rendőrök harca. — 27
embert letartóztattak.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 16.

Aszociáldemokrata párt ma este a fővárosban hét helyen gyűlést tartott, hogy állást foglaljon a katolikus nagygyűlés határozataival s a rendőrségnek legutóbb tanúsított brutalitásai ellen, egyszersmind pedig, hogy az általános választói jogot megszüntesse. A gyűlések mindenütt a legnagyobb rendben folytak le, később azonban körülbelül négy-ötszáz szociálista éktelen lármával a *Népszava* szerkesztősége elé vonult.

A rendőrség nagy készenléttel nyomban a helyszínén termelt s oszlatra szolgáltatta fel a tömeget, amely nagy nehezen engedett és elszéledt. Rövid idő múlva azonban a tüntetők a Dohány utcában újból gyülekeztek és nagy lármával szidták a püspököt s a kormányt és eljelensték az általános választói jogot. Sajó rendőrtanácsos embereivel újból feloszlatta a tömeget, amelyből valaki egy rendőrt kövel fejbe dobott. Ekkor a lovasrendőrök rohamot intéztek a tüntetők ellen és szétverték a tömeget.

A szociálisták most a Nemzeti Színház előtt csoportokba verődtek és egyesültek az utcai járőrökkel, úgy, hogy a rendőrségnek nagyon megnehezült velük szemben a dolga, mert a közönséget nem bántathatták.

Egy munkás botjával megütött egy rendőrt s azután felkapott az arra robogó villamosra, két lovasrendőr nyomban utána iramodott s elfogta. A tüntetők egy része ezután a függetlenségi pártkör Erzsébet körüli helyisége elé akart vonulni, de ott már nagyszámu rendőrség fogadta és szétkergette őket. Kilenc óra felé végre sikerült a rendet helyreállítani.

A lovasattaknál két ember könnyebben megsérült. Összesen huszonhét tüntetőt tartóztattak le s kísérték be a rendőrkapitánysághoz, de igazolás után szabadon bocsátották őket.

Egy aradi nagykereskedő tőzsdevesztesége.

Följelentés a bórzealkusz ellen. — Az
aradi rendőrség nyomozása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 16

Tegnap nagyobb bűnügy iratait küldötte föl a budapesti kir. ügyészségnek az aradi rendőrség, amely az ügyben több aradi kereskedőt hallgatott ki.

Egy aradi ismert, gazdag nagykereskedő cég még a múlt hónapban *Polónyi Géza* dr. volt igazságügyi miniszter, budapesti ügyvéd útján följelentést adatott be a budapesti kir. ügyészséghez egy fővárosi ismert tőzsdealkusz ellen csalás büntetése miatt. A följelentés elmondja, hogy az aradi nagykereskedő a gabona tőzsdén játszott és az ügyletek lebonyolításával a budapesti alkuszt bízta meg, aki azonban az aradi kereskedőt megcsalta, mert hamis árfolyam alapján számoltatta a differenciákat. Ezen kívül az alkusz *insich* játszott, ami azt jelenti, hogy a tőzsdeveszteséget az aradi cégnek, a nyereséget pedig saját magának számoltatta föl. A följelentés szerint ebből *horribilis differencia keletkezett*, amit a pesti alkusz az aradi kereskedővel akart kifizettetni. Az aradi cég vesztességét a följelentés elárulja. Mi azonban határozottan nem tudjuk. Annyit írunk, amennyit hallottunk. Értésülésünk szerint 217 ezer korona a differencia, vagyis az aradi cég vesztessége. E szám hitelességét azonban nem állítjuk. A budapesti ügyészség a vizsgálat során az ügy iratait leküldte az aradi rendőrségnek is, amely több olyan tanút hallgatott ki, akiket a följelentő cég nevezett meg vádjai bizonyítására. A vizsgálat eredményét titokban tartják. Az ügy iratai a vallomási jegyzőkönyvekkel ma ismét visszakerültek Aradról a budapesti ügyészségre.

HIREK.

Bogdanovics pátriárka lesz.

— A szerb egyházi kongresszus. —

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 16.

A tegnap megnyílt pátriárkaválasztó kongresszuson a többségi párt ma próbaszavazást tartott, amelynek eredménye kétségtelenné teszi, hogy a választás a magyar kormány jelöltjének, *Bogdanovics* Lucián budai görögkeleti püspök-adminisztrátornak győzelmével fog végződni.

Karlócáról jelentik: A mai napon az egyes pártok hívei tanácskozásokra gyűl-

tek össze. A többséget képező radikálisok mai próbaszavazása alkalmával *Bogdanovics* egy szavazattal kisebbségben maradt. A szavazásnál harmincötven voltak jelen, tizenheten szavaztak mellette s ugyanannyian ellene. Ekkor az elnöklő *Miladinovics* adta le szavazatát *Bogdanovics* ellen, bár ő maga a budai püspök híve, de nem akarta pusztán az ő szavazatával *Bogdanovics*ot győzelemre juttatni.

A szavazás után úgy *Miladinovics*, mint a radikálisok többi vezére, *Tomics* Jása és *Kraszolyevics* egyértelműleg *Bogdanovics* mellett foglaltak állást s kijelentették, hogy a mai szavazás eredményét politikai motívumokból eredőnek tekintik, mivel pedig az eredményben az ő politikájuk helytelenítését látják, lemondanak a pártban viselt állásukról.

Ennek a radikális pártban olyan hatása lett, amely kétségtelenné teszi, hogy az új pátriárka *Bogdanovics* Lucián lesz.

— A vashidak építése. *Virágh* Lajos városi főmérnök ma hazaérkezett Budapestről s jelentette a polgármesternek, hogy úgy a kereskedelmi, mint a földművelésügyi minisztérium beleegyezését adta ahhoz, hogy a közgyűlés által elfogadott alternatív tervek szerint készítsék a vállalkozók a vashidak szerkezetét. Ezzel egyidejűleg elintézte az a' építmény részletekérdéseit is és *Zsigmondy* vállalkozó már a mai napon leküldötte a részletterveket, melyekkel még e héten foglalkozik a mérnöki hivatal a hidügyi bizottság és a tanács s a miniszter végleges hozzájárulása után azonnal megkezdődik az építkezés.

— Plesch Herman temetése. Ma délután 4 órakor helyeték örök nyugalomra *Plesch Herman*. Az *Andrássy* tér 8. számú gyászházban a rokonok és az igaz bensőséggel gyászoló jóbarátok tömege volt látható, akik könyező szemmel állták körül a hosszú munkás élet után elphent ősz szabadsághős ravatalát. Délelőtt az *Asztalos Sándor* társaság küldöttsége jelent meg ösvegy *Nagy Farkas*nénál, hogy részvétüket fejezzék ki atyja elhunytá fölött. A küldöttséget *Schwartz* Zsigmond vezette; tagjai voltak: *Somló* Ármin dr., *Frank* László, *Szarka* Géza. A küldöttség vezetője megható szavak kíséretében átnyújtotta az ösvegynak az *Asztalos Sándor* társaság részvétiratát, amelyek ösvegy *Nagy Farkas*né könyözve vett át. A temetésen a társaság nevében *Szondy* János társelnök mondott beszédet és koszorút helyezett *Plesch Herman* ravatalára.

— Az aradi gyermeknapok. A következő sorok közlésére kérték föl bennünket: Az aradi „Fehér Kereszt” gyermekvédő egyesület azon kérelemmel fordul Arad város humánus gondolkodásu polgárságához, hogy folyó hó 18., 19. és 20-ik napjain, az Aradon tartandó Gyermeknapokon házalkat fellebogózni és feldíszíteni sziveskedjenek. Avassuk ünneppé, avassuk nemzeti ünneppé a Gyermeknapokat, mert hiszen az, ki az elhagyott gyermekek védelmét támogatja, a nemzet izmosodását, hazánk jövő társadalmának helyes kifejlődését segíti elő. Ünnepezzük a gyermekek napját! Az aradi „Fehér Kereszt” gyermekvédő egyesület vezetésére.

— *Ráthonyi* Ákos — bankigazgató. Budapestről írják: A főváros színházlatogató közönsége, különösen annak szebbik fele, nagy sajnálattal vette *Ráthonyi* Ákosnak, a Magyar Színház népszerű és fess tagjának távozását a színpadról. Akkoriban az a hír járta, hogy

Rihonyi visszavonul teljesen cinos birtokára gazdálkodni. Ugy látszik azonban, hogy szélesebb működési kört keres magának, mert most arról értesülünk, hogy a Halmi Kereskedelmi Bank r. t. igazgatóságába választotta meg magát ezzel kapcsolatban, hogy az intézet alapítóját 240 000 koronára emelték fel.

— **Betörés egy főhercegnél.** Budapesti tudósítónk jelenti: A bécsi rendőrigazgatóság táviratban értesítette a fővárosi rendőrséget, hogy *Lichtenstein* János herceg bécsi palotájában betörők jártak és elloptak egy világhírű, antik elefántcsontszobrocskát, amelynek százezer koronánál több az értéke. Megállapították, hogy a szobrot *Budapestre hozták* s egy belvárosi műkereskedőnek megvételre ajánlották, de az sokalta az árt és nem vette meg akis szobrot. Most kutatják a betörőket, de eddig semmi nyomuk.

— **Egy földesgazda rejtelmes halála** *Gassó* András magyarpéc-kai jómódú gazdamebert hozzátartozói ma hajnalban az istálló jászolában összeszorongva holtan találták. A gazda éjjel kiment a jászágókat megnézni és reggel holtan akadtak rá. Családjával azt hiszik, hogy szívizérbetegség érte. A csendőrség azonban a hullán gyámsági felügyelőt talált, amelyek arra engednek következtetni, hogy Gassó bűnténynek esett áldozatul. Az esetet bejelentették az aradi ügyészségnek, amely a halál okának megállapítása végett elrendelte a holtat felboncolását.

— **Megégett kisgyermek.** Bán Péter barzovai földmives három éves fiát. Bán Jánost a közönségi csőcselvényeire bízta, amíg ő kiment a földre dolgozni. A csőcselvény a kis gyermeket a tűz mellé ültette, maga pedig kiment a háskörül dolgokat ellátni. A kályhából kipattanó szikra lángra lobbantotta az ott játszó kis gyermek ruháját és a szerencsétlen fiúcska elégett. Mikor a csőcselvény visszajött a szobába, már csak a gyermek összeégett holttestét találta. A holttestet holnap felboncolják, a gondatlan csőcselvény ellen pedig az ügyészség megindítja az eljárást.

— **Öngyilkos hivatalnok.** Egy, nemrég, még Aradon élő magánhivatalnok öngyilkos kísérletéről értesít fővárosi tudósítónk. *Malcsiner* Gyula, egy aradi magánügyvédnek közel egy éven át volt tisztviselője ma budapesti lakásán mellbe lökte magát és most élet-halál között eszméletlenül fekszik a Rókus-kórházban. A 21 esztendősen ifjú az aradi cég több szabálytalanság miatt elbocsátotta állásából. Az állás nélküli helyzet annyira elkeserítette a különben is beteges ifjút, hogy elhatározta az öngyilkosságot. Éleiben mszadásához nem sok reményi látnak az orvosok.

— **Lövöldözés a lovasuton.** Oriási riadalmat okozott tegnap este a Gájból a vasuti állomásra tartó lovonat utasai között egy részeg napszámos viselkedése. A huszárlaktanya előtt bajtört el este kilenc óra tájban a lovonat, mikor *Bár* József napszámos hirtelen revolvért rántott elő zsebéből s a kocsis hátulsó peronjáról a levegőbe lőtt. A kocsis utasai ijedten ugráltak fel helyekről s a részeg emberre vetették magukat. Sikertől őt a további lövöldözésben megakadályozni s átadták a rendőrnek, aki előállította. Mint-hogy bejelentett lakása van, szabadon bocsátották, de tiltott lövöldözés miatt megindították ellene az eljárást.

— **Eltűnt.** *Glutig* József, Gábel községi születésű, 79 éves, róm. kath. vallású lámpakészítő e hó 18 án reggel azszal távozott el aradi lakásáról, hogy Radnára utazik, hogy az ott megtartott búcsún részt vegyen és azóta vissza nem tért, hozzátartozói által ott fel nem találtatott és magáról elsőjelt nem adott. Az

aradi rendőrség megkereste az összes hatóságokat, hogy nevezettét puhaltassák és feltalálása esetén hollétéről értesítsék. Személyleírása: középmagasságú, hosszú arcú, beteges arcszínű, feje kopasz, csak körben van szőke haja, ősz szemöldöke, szürke szemű, ősz bajszú és ősz kórshakállu. Zöldes posztó kis kabát, sötét posztó nadrág, fekete puha kalap, rózsaszínű piros csikós ing és fekete cugos bőrcipő képest ruházatát.

— **Vasuti összeköttetés a szeged-nagyvárad vonalon.** A magyar vasutak mentén nap nap után szerencsétlenségek híre érkezik. Tegnap kora reggel, mint nagyvárad-i tudósítónk jelenti, a Nagyvárad-Szeged közötti vonalon futott egymásba két tehervonat. A vonat és mozdonyvezetők éberségének köszönhető, hogy emberéletben nem esett kár, de a vonat több kocsija és az egyik mozdony porderjává szűdött. Közvetlenül a kötegyáni állomás előtt történt a karambol. Reggel kilenc órakor a Szeged felől közeledő tehervonat hetvennégy kocijával hibás váltóállás következtében szembekerült a Nagyvárad felől haladó tehervonattal. A két mozdonyvezető mikor észrevette a fenyegető veszedelemet, ellengőzt alkalmasságot s emberfeletti erővel fékezett és sikerült annyira meglassítani a vonat sebességét, hogy mind a két vonatról a személyzet leugráshatott, megállítani azonban a két vonatot már nem lehetett, mert a nekilendült kocsik saját sebességükkel nyomták előre a mozdonyokat. Közvetlen a kötegyáni pályaudvar előtt a két vonat összeütközött. Iszonyatos robajjal csapnak egymásra a gépek. Az egyik mozdony és a szerkocsija teljesen összezsúrodott. Három kocsi kiskitlott és súlyosan megrongálódott. A katasztrófának szerencsére áldozata nincs. A leugrott mozdonyvezetők csak kisebb szűdásokat szenvedtek. A kár. ügyészség megindította a vizsgálatot, hogy kit terhel a felelősség a hibás váltóállítás miatt.

— **Bejelentett öngyilkosság.** Budapesti tudósítónk jelenti: A fővárosi rendőrségen ma bejelentették, hogy *Weissenberger* Emil aradi születésű tizenhat éves gépgyári inas Akácfa-utca 22. szám alatt lévő lakásáról eltűnt. Távozása után szállásadójának levelet írt, amelyben bejelenti, hogy öngyilkos lesz.

— **Központi Kabaréban** ma lép fel Sarkadi Vilmos színész, mint köpenicki kapitány.

— **A nagyérdemű közönség becses figyelmébe.** A gyermekvédő alap javára felajánlok a gyermeknapok alkalmából, mely szeptember hó 18, 19. és 20-án lesz, a nálam vásárolt Hőféher foglaltató szerből 25 százalékot, miért is kérem a jószívű emberbírálóknak támogatását a gyermek liga nevében is. Kiváló tisztelettel Nádler Lajos a foglaltató-szer készítője. 3059

— **Mindazon hölgyek, akik jól és kitűnően** az angol, francia és mindenféle divatu női ruha szabásmintát megtanulni óhajtják, el ne mulasszák mihamarabb az aradi iparostületben beiratkozni. Tandíj személyenként 12 korona, melyből beiratáskor 2 korona és a 10 korona akkor fizetendő, ha meggyőződött szabásmintakészítőjéről. A főtanítás kezdődik hétfőn délután 3 órakor és tart 5 óráig naponta (szombat és vasárnap kivételével). Az esti tanfolyam kezdete hétfő este 8 órakor és tart naponta 10 óráig fél árban. Szíves látogatást kér *Koch I.*, az „Európa” szabás főtanítója. Levél cím az Aradi Iparostület. 2857

— **Molypusztító és rovarpor** legjobb minőségben Vojtek és Weissnál Aradon. 191

● A Miváló bér- és Munkások győztesei ●

SALVATOR

Vas- és helygőzmozgató, kőszénű, cseré-
betonú és kőzetes bányákban használt hajtás.
Természetes vasmentes szénporral.

● Készítők: *Aradi Iparostület* vagy a *Szabás-Lépcső*
Salvator-Berke Vállalatok Budapest, V. Budapesti körút 1.

TARKASÁGOK.

(A buffet.) Bejött Borosheberrel egy se ur, se paraszt gavallér és vállig bámulta az Andrássy-teret. Tetszik neki a kitűnő aszfalt, az autobusz söt, még a lovonat is tetszik neki. Lassankint eljut a Központi kávéházig; s beüzi azt, hogy „Jeges kávé”, a másik oldalon pedig „Buffet”.

— No, jeges kávé! Az nem kell nekem, ugy is eléggé hideg az idő. De buffet! Az már hasznosabb lehet.

Bemegy, leül, s a szokásos „pszé!” megszólítással magához inti a markórt.

— Mólzatlik?

— Igen, hogy is mondják? Buffet! Hozzon egy porció buffetet!

— Büfé! — Igazítja helyre a pincér. — Tehát mitfélt?

— Bánom is én csak buffet legyen.

A pincér tanakodik a főpincérrel, hogy mit vigyen neki?

— Vigyen neki sódort aszpikkal!

A pincér erre a vendég elé teszi a sódort. Ez dühös lett erre és így kiáltott:

— Mit? Sonkát? Abból van otthon is elég! Én buffetet rendeltem. Hozzon nekem egy porció buffetet!

(*Lohengrin Aradon.*) Egy zenekedvelő aradi társaságban szó volt ma arról, hogy Szendrey milyen opera előadásokat ígér az őszre. Valaki megjegyezte, hogy adni fogják Wagner hatalmas művét, az örökszép *Lohengrin*-t is. Erre egy másik régi színházlátogató elmondta ezt a históriát:

Mikor néhány esztendővel ezelőtt az aradi színház *Lohengrin* előadására készült, az igazgató felkérte az egyik dalegyesületet, hogy segédkezzék az előadáson a férfikarban. Az énekesek jutalom ígért után rá is állottak erre. A próbák eleinte délelőtt, majd a premier közeledtével esténként szorgalmasan folytak. A próbák után egy kis torok öblögetésre az énekesek betértek a Fiume-kávéházba, ahol a színházszekkel együtt gyakorolták magukat az éneklés vidámabb fajaiban. Hogy a dolog teljesen bohém-jellegű legyen, a mulatságok hitelbe mentek — a medve, azaz a *Lohengrin*-pénz bőrre.

A Fiume főpincére alig győzte a sok felírást. Végre elérkezett a főpróba, aminek tiszteletére nagy mulatságot rendeztek az énekesek. Amikor a muri után a főpincér összeszámolta a cehhet, kiült, hogy *Lohengrin* hős énekesének számlája már a száz forintot is meghaladja. Rezignáltan felőhajtott:

— *Még egy Lohengrin és oda a főpincéri kaucióm!*

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti ár- és értéktézése.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 16.

Amerika $\frac{1}{2}$ -el magasabb. Kínálat, vételkérő korlátozott. 30 ezer mm. tartott.

Az *Arad* 30 kilonként számlítva:

	Dél szálat	2 órái szálat
Búza áprillisa . . .	11.64—11.65	11.60—11.61
Búza októberre . . .	11.35—11.36	11.30—11.31
Zab októberre . . .	7.90—8.—	8.05—8.06
Rozs októberre . . .	9.34—9.35	9.30—9.31
Tengeri májusra . . .	7.33—7.34	7.30—7.31
Rozs áprillisa . . .	9.65—9.66	9.62—9.63

Zárul 5 órakor:

Csehrák hitelrészvény 641.50
Magyar hitelrészvény 745.75

Vérszegénység

ellensúlyozásául tessék SCOTT-féle Emulsiót használni, a mely a vért gazdagítja és a test husát ezilárdá és egészségesé teszi.

A Scott-féle Emulsió

egyaránt hatásos fiatalnak és öregnek. A gyors javulás meglep és kielégít.

Próbálják meg

és meg fognak erről győződni, mint a hogy ezren és ezren győződtek meg róla az utolsó 82 év lefolyása alatt.

5816

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.
Kapható minden gyógyszerben.

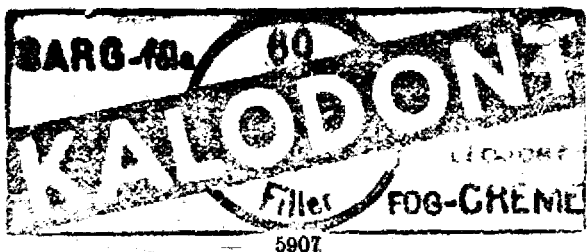
IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 16. —

Fehér Kereszt szálloda. Somogyi Lajos utazó Budapest. — Rubinarr Rudolf utazó Bécs. — Verner Zsigmond kereskedő Bécs. — Mangra János földmives Szabolcs. — Bernáth Dezső dr. orvos Budapest. — Juhász József huszárhadnagy Arad. — Bengel Gyula utazó Budapest. — Korin Gyula tisztartó Szekudvar. — Lichtmann Samu utazó Budapest. — Singer Géza utazó Budapest. — Atzél Márton utazó Budapest. — Vass Izidor hivatalnok Budapest. — Blau Izidor kereskedő Bécs. — Krausz Kálmán kereskedő Bécs. — Grasselli Albert és családja Békéscsaba. — Renner Árpád utazó Budapest. — Nemes Ármán kereskedő Budapest. — Schönfeld Mihály cégvezető Nagyvárád. — Drágán Sándor utazó Pécel. — Blatt D. utazó Budapest. — Stern Emil utazó Budapest. — Dombrádi Nagy Gyula esendőrtázas és neje Szeged. — Neumann L. utazó Budapest. — Stern Arnold utazó Budapest. — Pfeifer Imre utazó Bécs.

Központi szálloda. Hass Ottó kereskedő Bécs. — Richter Ernő kereskedő Bécs. — Adler Dezső utazó Bécs. — Koch József utazó Bécs. — Meskó Pál titkár Budapest. — Kont Dezső utazó Budapest. — Goldstein Mór utazó Nagyvárád. — Prussek Vilmos utazó Budapest. — Lübrecki Jakab kereskedő Orosháza. — Jakabffy Andor birtokos Pusztakisrátos. — Szél Ferenc szabász Budapest. — Vinczki János vállalkozó Orsova. — Klenhart István mérnök Szolnok. — Tauber József kereskedő Versec. — Grubics Lajos utazó Budapest. — Lusztig Károly utazó Budapest. — Fridlender Ernő utazó Budapest. — Reiter Béla utazó Budapest. — Holzer Miksa utazó Budapest. — Fehérvári István szerelő Budapest. — Sugár Árpád utazó Orosháza. — Spitzer Samu utazó Kismarton. — Scheer Elemér kereskedő Nagyhalmagy. — Pekáry Jenő magánzó Budapest. — Herskovits Lajos utazó Lugos. — Engel Arnold utazó Budapest. — Bajza Zsigmond utazó Budapest. — Krausz Miksa kereskedő Budapest. — Forovits Félix utazó Budapest. — Sönberger Mór magánzó Szeged.

Pannonia szálloda. Blau Simon utazó Budapest. — Török Mór ügyvédjelölt Petrozsény. — Sreiber Vilmos tisztviselő Temesvár. — Plász József magánzó Temesvár. — Rosenberg Ignác kereskedő Fekebátor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Bárd Simon-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1908. szeptember hó 17-én csütörtökön:

1. Gördülő cipők. Kacagató. — 2. Gyémántlovajok. Szenzáció. — 3. Svájci sportünnepély. Sportkép. — 4. A csavargó bűje. Bohózat. — 5. Fuvolajelre. Látványosság. — 6. Bűvös tánciskola. Bohózat. — 7. A fegyenc hazatérte. Dráma. — 8. A királynő kedvese. Történelmi dráma.

Minden előadás alatt katonasene játszik. — Cukrázda

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyérek: I. hely 1 korona. II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Pénteken: A mai Róma.

3 felvonásban: Irta és felolvassa Balla Ignác.

Iskolai könyvek

használtak is.

legjobban beszerezhetők az összes helybeli és vidéki iskolák tanulói részére

2761

Ingusz I. és Fia

könyv és iskolaszer kereskedésében

Arad, Weitzer J.-utca.

— TELEFON 517. —

NYILTTER.

Kovács és Novotny söresarnokban

ma, csütörtökön, 17-én

Phänomen

De Charles Brown

Csodák csodája!

akinek előadása eddig is szenzációs sikert ért el, ismétlődik

egészen új műsorral.

A dus műsorból kiemelendő:

Az áthidalhatatlanság határán.

De Charles Brown a Mental-Magnetismusban (auto suggestion).

A közönség gondolat átvitele egyik személyről a másikra.

Továbbá:

Ombre Animate. — Az ördög pilulái.
A szellemkamara. — A láthatatlan kéz.
Tavaszi ébredése. — A csoda keze.

Belépti-díj 40 fillér.

Kezdeté este fél 9 órakor.

Dr. Groszman Emil

ORVOS,

lakását a Minorita-palotából

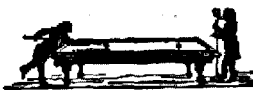
Erzsébet-körut 32. sz. házba,

(földszint, a kereskedelmi akadémia internátusa mellett)

helyezte át.

3030

Rendel: d. u. 2-4-ig.

Hartmann János

Aradon, Kazinczi-utca 11. sz. alatt.

Tekeasztal, dákók, golyók és különlegességi kávéház berendezési cikkek készítése

műhelye.

Szakképzettségemet a párisi legelső és legnagyobb gyárban szereztem. Teke-asztalok behuzását a legújabb saját szisztémáim szerint behuzok ragasztás nélkül, a melyeken a golyók ugrása elő nem fordulhat. Meghívásra bárhova a vidékre is elme-
gyek, saját szöveteimmel.

Műhelyből kikerült árukért, különösen a dákók egyenességéért egy teljes évig jótállok.

Ismét eladóknak nagy árendemény.

Használt golyókat veszek és csorélok. Gyors és pontos kiszolgálásért: kezkeskedem.

Saját francia gyártmány szerint készült dákók óriási választékban 2 k.-tól 100 kor.-ig. Régi ócska teke-asztalokat újjáalakítok s becserélek.

Nagy raktár kész billiárdokban! Olcsón kapható legújabb fordítható Elipsis Billiárd.

741

Üzletszerzők

és szervezők

elsőrangú életbiztosító intézetnél magas fixum és jutalék mellett

alkalmazást nyernek.

Írásbeli ajánlatok „E. L.” jelige alatt a kiadóhivatalba küldendők.

3032

Legújabb

angol öltöny szövetek, ugyisintén felöltő szövetek megérkeztek, amelyek

legolcsóbban beszerezhetők

akizárólagos posztógyáriraktárban

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17. sz.

Új lópatkolda és kovácsműhely.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű helybeli és vidéki lótarló közönséget, hogy a mai kor igényeinek megfelelő

**lópatkoldát és kocsi-
= készítő műhelyt =
létesítettem**

Nádor-utca 4. sz. alatt,
Nemess Géza házában.

Készítek mindenféle **gyégyapathókat**, kívánatra istállóban is vasalok, elvállalom a lóvasalást havonta, a legmérsékeltőbb árak mellett, ugyancsak mindenféle uri fogatokat a legnagyobb igényeknek megfelelően készítek. Midőn ezen vállalatomhoz fogtam, kérem a nagyérdemű közönség szíves pártfogását. 2938
Kiváló tisztelettel

Schreiber Ferenc,
okleveles és speciális lóvasaló.

Eladó

arany parmen, ranett,
batul, stb. erdélyi

I. rendű alma.

Mmázsája 20 kor.

Előjegyzést elfogad 3009

Buchwald Ödön

gazdasága Lunka,
posta Körösbánya, Hunyad-megye.

**Intelligens
kisasszony**

ki az irodai munkákban jártas,
ugy magyarul, valamint németül
ír és olvas.

**Nemkülönböztetve egy-
séggel bír a köszön-
séget fogadni.**

KOSSAK JÓZSEF

os. és kir. udvari és kamara lény-
képességű

Weitzer János-utca 3. sz. alatt
felvétetik.

Saját szerkesztett és írott
magyar és német ajánla-
tot kérünk. 3061

**Nagymennyiségű
plé-pánt és maculatura
jutányos áron
eladó.**

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Pályázat.

Arad szab. kir. város községi polgári fiúiskolájához három rendes szaktanítói és egy rajztanári állásnak szabályszerű választás útján való betöltése végett ezennel pályázatot hirdetünk. A megválasztandó tanítók közül kettőnek a nyelv- és történettudományi, egynek a mennyiség- és természettudományi szakcsoportból és a rajztanárnak a kellő képesítéssel kell bírniok s azonkívül az egyik nyelvésztnél a felsőbb német nyelvre való képesítést is megkívánjuk. Ezen állásokkal a város közönsége részéről egyenként 1600 korona évi fizetés, 600 korona évi lakbér és a fizetési szabályzatunkban előírt ötdéves (öt) korpótlék és az államtól a miniszteri rendelet értelmében nyerhető fizetés kiegészítési állami segély van egybekapcsolva, mely javadalmazások fejében az alkalmazandók hetenként legalább is 20—22 tanítási órát, — a rajztanár pedig legalább heti 24 órát kötelesek tanítani. Megjegyezzük, hogy a megválasztandó tanítóknak az ötdéves korpótlékok kiszolgáltatásánál csakis az aradi rendes tanítói működésük vétetik számításba s így a máshol eddig eltöltött szolgálati időnek figyelembe vételére nézve semminemű igényt nem támaszthatnak.

Felhívtnak tehát azon okleveles polgári iskolai tanítók és rajztanárok, kik ezen állások egyikét elnyerni óhajtják, hogy keresztleveleikkel, oklevelükkel, gyakorlati működésükről szóló bizonyítványaikkal és illetőségüket vagy honosságukat igazoló okmányokkal felszerelt és kellő bélyeggel ellátott kérvényüket f. évi szeptember hó 26. napjáig bezárólag Arad szab. kir. város községi iskolaszékéhez címözve beküldjék.

Aradon, 1908. szeptember hó 4.

Varjassy Lajos, Bonts Aurél.
iskolaszéki elnök. iskolaszéki jegyző.

Kereskedelmi akadémiát végzett,
jól érettségizett, katonai kötelez-
zettségének eleget tett, jó írás-
sal bíró

fiatalember

helybeli részvénytársaságnál

mint gyakornok

alkalmazást nyerhet.

Okmányokkal felszerelt kérvények „Gyakornok” jellegével a kiadóhivatalba kéretnek. 3055

Helybeli vendéglőmben,
melyben az uri kaszinó
is van,

azonnali belépésre

óvadékképes, nős, képzett

italmérőt

keresek.

Bővebb felvilágosítást ad a tulajdonos, 3060

Zuckermann Izidor

Medgyesegyháza.

A hölgyek tudják legjobban, mily fontos a szép üde arc, mily hatalom és kincs az, mily előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy feladat, nem elegendő, hogy valaki esinos, fess, megnyerő külsejű és kedves legyen, hanem a legfontosabb, hogy az arcából tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen nagy gondot fordítanak az arcuk ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egyedüli, amely 6-szor használat után eltávolít kiütéseket, pattanásokat, szepitket, májfoltokat és az arcot hófehérre teszi.

A Földes-féle MARGIT-CREME páratlan és csodás arc-szépítő és a szépséget megőrző hatását mi sem bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schönheits pflege” nagy aranyérmét és díszoklevelet nyert.

A MARGIT-CREME, miként azt számos vegyvizsgálat igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bármily ideig használják is azt nemcsak nem rontja, hanem késő öreg korig ifjú üdőségben tartja meg.

Készítette:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ár 1 korona. 261

18812—1908. kh.

Hirdetmény.

Felhívom a tanonctartó kereskedőket, hogy tanoncaikat ezen hirdetmény közzétételétől számított 8 napon belül a kereskedő tanoncskolába beírassák, mert ellenesetben ellenük a kihágási eljárást az 1884. évi XVII. t.-cz. 157. §-a, alapján megfogom indítani.

Arad, 1908. évi szeptember 11.

Sarlot,
Központ.

Nyomdánkban

egy ügyes

kifutó fiú

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Cement

hornyolt cserép

a legjobb fedő anyag. Vizáthatlan!
Örökké tart!

**Tégla,
Cserép**

legjobb minőségben állandóan
raktáron 757

Pollak Sándor

tégla, cserép és cementárú gyárban

Mikalán.

Telefon 5—15

Városi Iroda: Erzsébet-körút 37., I. em.

25630—1908. sz.

Hirdetmény.

Közhírré tesszük, hogy a Szerbiával 1908. évi március hó 14-én kötött kereskedelmi szerződés f. évi szeptember hó 1-től számított és legfeljebb f. évi december hó 31-ig terjedő ideiglenes hatályú életbe lépett.

Ezen szerződés határozmányait tartalmazó nyomtatványt az érdeklődők Dr. Angel István városi I. aljegyző hivatalában megkaphatják.

Arad, 1908. évi szeptember 5.

A városi tanács.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Egy husz év óta fennálló

jó forgalmu mészáros és hentes
üzlet betegség miatt eladó. Bőve-
bet Arad, Nagyváradi ut 10. szám.
2941

Eladó

egy jó forgalmu fűszer üzlet jó
korlátolt italmérés és tőzsdével
egybekötve, hozzá tartozó sarok
házzal együtt jutányos áron szabad
kézből eladó. Értekezhetni Hipp
János urnál, Szápáryliget Arad m.
2992

Aradmegyében

városhoz közel, korlátlan italmé-
résben óvadékkal nős, esetleg ipa-
ros üzletvezető kerestetik. Bőve-
bet Mencer Oszkárnál (Kerpel
Izso cégnél Andrassy-tér 20.) 3018

Használt

iskolakönyvek az összes intézetek
számára legjobban beszerezhetők
Ingusz I és Fia könyvkereskedésé-
ben Arad, Weitzer János-u. 201

Egy teljesen új pianino

jutányos áron eladó Neuman An-
tal zongorakészítőnél, József főher-
ceg-ut 6. szám. 2959

Kivátnoknő

ki d. u. 6-tól 8-ig szabad idővel
rendelkezik, foglalkozást keres sze-
rény díjazás mellett. 2967

Csemegesző

kisebb-nagyobb mennyiségben kap-
ható Hámory gazdaságnál, Deák
Ferenc-utca 3. 2985

Makzók

és ltr. imakönyvek nagy választéka.
Irodai kellékek dus készlete. A
végrehajtási novella bejelentési
nyomtatványai kaphatók: Kerpel
Izso könyvkereskedésében Aradon.
292

Ajánlok kitűnő minőségű, magas
hőfoku **keezka keezot**

380 koronáért.

Kitűnő minőségű, magas hőfoku
valódi porosz szalon **készenet**

370 koronáért.

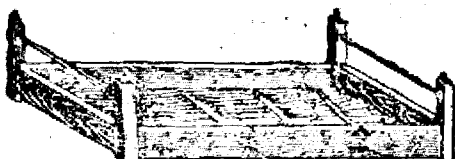
100 métermázsánként Arad al-
lomásig szállítva. 3058

Pollák Vilmos

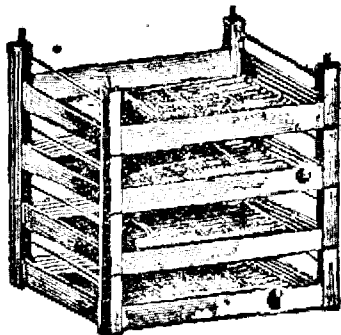
Arad, Andrassy-tér 24.

Telefon: 254. szám.

Állványok.

1 darab.

4 darab egymásra állítva.

Munk R. és Társa

csomagolóhordó-, parketta-
és faárúgyára

Karánsebes.

Ajántja készítményeit:

Ládikák és Fagyapot

szőlő és gyümölcs csomagolására,

Bükk- és Tölgyfa-Parketta

kártyák kivül.

Különlegesség:

Állványok szőlő és gyümölcs
kezelésére és eltartására.

Készen szegelt Téglaárak.

Tömegesen elkészült kész-
sét elvállaljuk.

2167

BUZIÁSI PHÖNIX
ÁSVÁNYVIZ

Kitűnő hatásu vese- és hólyagbajoknál.

Száncavdos, kellemes, savanykás ízű, vasmentesített,
rendkívül üdítő asztali viz.

Üdít, gyógyít! 3021 Orvosilag ajánlva.

Ívgyógyimédrá használva, vese- és hólyagbajoknál, a veseme-
dence idült hurutjainál, húgykő- és fővényképződésnél, a lég-
utak és a kiválasztó szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatá-
sának bizonyult. — Prospektust kívánczra küld a forráskezelőség:
Muschong buziasi gyógyfürdő igazgatósága Buziasfürdőn

Főraktár: STAUDT MIKLÓS, Arad, Boros Béni-tér 28. Telefon 064. — Kapható minden
tűkereskedésben és vendéglőben.

!! Mélyen leszállított árak !!

Butoreladás

a volt Magyar Műbutorgyár helyiségeiben,

Békéscsabán készleten levő kész és félkész áruk

ugymint: hálószobák, ebédlők, szalonberendezések,

valamint egyes tárgyak, u. m.: mosdók,

asztalok, szalonszalkák, fali tákrók,

képek etc., míg a készlet tart

minden elfogadható áron eladatnak.

Ugyanott az összes famegmunkáló gépek,
valamint az összes asztalos gya-
lupadók, használt és új szer-
számokkal együtt, továbbá mindenemű
butorvasalások

jutányos áron kaphatók

és bármikor megtekinthetők.

Esetleg az egész gyártelep gépekkel vagy azok
nélkül műhelynek vagy raktárnak bérbe kiadó.

3376-1908. tkv. sz.

Árverési hirdetmény kivonat.

Az aradi kir. törvényszék mint
telekkönyvi hatóság közhírré teszi,
hogy Aradmegyei takarékpénztár
r. t. aradi cég végrehajtónak,
Zachariás Árpádné szül. Weber
Mária kurtiesi lakos végrehajtást
szenvetett elleni 2900 korona tő-
kekövetelés s jár. iránti végre-
hajtási ügyében az aradi kir. tör-
vényszék területén lévő, Arad
Sarkad külvárosában fekvő, az
aradi 1874. sz. tjkvben A. + 1-2.
sor 1789. és 1789/a hrsz. alatt fel-
vett felerészben Zachariás Árpádné sz.
Weber Mária végrehajtást
szenvetett és másik felerészben
kiskori Weber Georgina végre-
hajtás alatt nem álló tulajdonától
bejegyzett Aranykő-utca 13. sz.
ház, udvar és kert, egy üres ház-
telek, kertre az árverést 3938 koro-
nában ezennel megállapított kiki-
áltási árban elrendelte és hogy
a fentebb megjelölt ingatlanok az
1908. évi október hó 12-ik nap-
jának délutáni 3 órákor az aradi
igazságügyi palota földszint jobbra
levő 48. számú helyiségében meg-
tartandó nyilvános árverésen oly-
kép fognak eladatni, hogy a meny-
nyiben az ingatlanok a C. 9. alatti
özvegyi haszonélvezeti jog erejéig
Weber Györgyné szül. Varga Mária
javára bekebelezett zálogjog fen-
tartásával olyan árban adatának
el, mely a szolgalmi telekkönyvi
bejegyzését megelőző tehertétel
fedezete szempontjából ezennel
megállapított 2220 korona össze-
get meg nem üti, az árverés ha-
tálytalanná válik, és az ingatlanok
a szolgalmi jog fentartása nélkül
a kitűzött határnapon a most jel-
zett 2220 korona összegben alól is
újabbán elárvereztetnek.

Árverezni szándékozók tartoznak
az ingatlan becsárának 10%-át,
vagyis 808 kor. 80 fill. készpénzben,
vagy az 1881. LX. t.-c. 42.
§-ában jelzett árfolyammal számított
és az 1881. november hó 1-én 3333.
sz. a. kelt igazságügyminiszteri
rendelet 8. §-ában kijelölt óvadék-
képes értékpapirban a kiküldött
kezéhez letenni, avagy az 1881.
LX. t.-c. 170. §-a értelmében a
bánapénznek a bíróságnál előleges
elhelyezéséről kiállított szabálysze-
rű elismervényt átszolgáltatni.

Az aradi kir. törvényszék, mint
telekkönyvi hatóság.

Arad, 1908. évi június hó 16-ik
napján.

Akna,

kir. tszéki bíró.

Legideálisabb szer az arc és
kéz bőrének ápolására az

„FIZOR”

mely a legkényesebb követelmé-
nyeknek is teljesen megfelel.

Orvosilag ajánlva.

Kapható a gyógytárakban és gyógy-
áru üzletekben.

Főelárulító hely: 1518

WOJTEK ÉS WEISZ

gyógytár nagykereskedő araknál Aradon.

Kapható Hegedűs Gyula üzletében.

Egy üveg ára: 1 korona 20 fillér.